JEZIKOSLOVLJE

21.2 (2020)

JEZIKOSLOVLJE

21.2 (2020)

UDK 811.163.42(05)
https://doi.org/10.29162/jez

ISSN 1331-7202 (Tisak)
ISSN 1848-9001 (Online)

GLAVNA UREDNICA – EDITOR-IN-CHIEF – CHEFREDAKTEURIN
Gabrijela Buljan

IZVRŠNA UREDNICA – MANAGING EDITOR – REDAKTIONSLEITERIN
Tanja Gradečak

TEHNIČKI UREDNIK – TECHNICAL EDITOR – TECHNISCHER REDAKTEUR
Goran Tanacković Faletar

UREDNIŠTVO – EDITORIAL BOARD – REDAKTION

Branimir Belaj
(Osijek)
Réka Benczes
(Budapest)
Mario Brdar
(Osijek)
Wayles Browne
(Ithaca)
Loretana Farkaš
(Osijek)
Hans Jürgen Heringer
(Augsburg)
Vladimir Karabalić
(Osijek)
Zoltán Kövecses
(Budapest)
Milan Mihaljević
(Zagreb)
Marija Omazić
(Osijek)
Klaus Uwe-Panther
(Hamburg)
Višnja Pavičić Takač
(Osijek)
Mojca Pecman
(Paris)
Ljiljana Šarić
(Oslo)

TAJNIŠTVO – EDITORIAL SECRETARIES – REDAKTIONSASSISTENZ

Sanja Cimer Karaica
(Osijek)
Ana Mikić Čolić
(Osijek)
Dubravka Vidaković Erdeljić
(Osijek)

OSIJEK

UREDNIČKI SAVJET
BOARD OF CONSULTING EDITORS
WISSENSCHAFTLICHER BEIRAT

Vilmos Ágel (Kassel)
Johan van der Auwera (Antwerp)
Antonio Barcelona Sanchez (Córdoba)
Michael Barlow (Auckland)
Douglas Biber (Flagstaff)
Frank Brisard (Antwerp)
Bernard Comrie (Santa Barbara)
Dmitrij Dobrovolskij (Moskva)
Adele Goldberg (Princeton)
Elżbieta Górska (Warszawa)
Jadranka Gvozdanović (Heidelberg)
Hubert Haider (Salzburg)
Peter Harder (København)
Martin Haspelmath (Jena)
Regina Hessky (Budapest)
Laura Janda (Chapel Hill/Oslo)
Dunja Jutronić (Maribor)
Damir Kalogjera (Zagreb)
Francis Katamba (Lancaster)
Suzanne Kemmer (Houston)
Ferenc Kiefer (Budapest)
Katalin É. Kiss (Budapest)
Vlasta Kučiš (Maribor)
Ronald W. Langacker (San Diego)
Elisabeth Leiss (München)
Barbara Lewandowska-Tomaszczyk (Łódż)
Lachlan Mackenzie (Lisbon/Amsterdam)
Christian Mair (Freiburg)
Jan Nuyts (Antwerp)
István Nyomárkay (Budapest)
Ingo Plag (Düsseldorf)
Frans Plank (Konstanz)
Günter Radden (Hamburg)
Gerhard Ressel (Trier)
Francisco J. Ruiz de Mendoza (Logroño)
Mark Sebba (Lancaster)
Ken-ichi Seto (Osaka)
Dan I. Slobin (Berkeley)
Elżbieta Tabakowska (Krakow)
Linda Thornburg (Kendal)
Jef Verschueren (Antwerp)
Li Wei (London)

SADRŽAJ – TABLE OF CONTENTS – INHALTSVERZEICHNIS

21.2 (2020)

ČLANCI – ARTICLES – ARTIKEL

ZRINKA KOLAKOVIĆ
Par – nepar – aspektni par
103-147

MATEUSZ-MILAN STANOJEVIĆ
Metafora na razmeđu koncepata, jezika i diskursa
149-178

JELENA PARIZOSKA – MARIJA OMAZIĆ
Sheme dinamike sile i promjenjivost glagolskih frazema
179-205

SANDRA LJUBAS
Utjecaj višejezičnosti vrednovatelja na ljudsku procjenu kvalitete strojnih prijevoda
207-235

PRIKAZI KNJIGA – BOOK REVIEWS – BUCHBESPRECHUNGEN

MARIO BRDAR
Bierwiaczonek, Bogusław. 2013. *Metonymy in Language, Thought and Brain*.
237-248

MARIO BRDAR – DALER ZAYNIEV
Raffaelli, Ida; Katunar, Daniela; Kerovec, Barbara, eds. 2019. *Lexicalization Patterns in Color Naming: A Cross-Linguistic Perspective*
249-264

JEZIKOSLOVLJE
21.2 (2020): 103-147

CC BY

UDK 811.163.42'366.58
Izvorni znanstveni članak
Prihvaćen za tisak 03.08. 2020
https://doi.org/10.29162/jez.2020.5

Zrinka Kolaković
Alpen-Adria Universität Klagenfurt
Institut für Slawistik

Par – nepar – aspektni par*

Na postojanje prijepora u svezi s terminom „aspektni par“ upućuju čak i sami aspektolozi u svojim radovima (v. npr. Janda 2007a; 2007b; 2008; Zaliznjak i dr. 2010; Gorbova 2011). U kroatističkoj se tradiciji njegova kontroverznost možda ponajbolje uočava na dvama mjestima upravo u samim opisima aspektnih parova. S jedne strane, ističe se nužnost identičnosti leksičkoga sadržaja glagolā u opreci da bi ih se moglo smatrati aspektnim parom. S druge pak strane, utvrđivanje te identičnosti provodi se na temelju izraza, odnosno tvorbe riječi pa se sadržaj glagola tvorenih sufiksacijom (uz poneke iznimke) smatra identičnim, dok se za prefiksaciju tvrdi da uvijek unosi nove nijanse značenja (usp. Silić 1978: 46–49). U ovome se radu kritičkom raščlambom navoda iz literature pokušavaju potvrditi prethodno spomenuta problematična mjesta. Pritom se posebna pozornost posvećuje usporednome prikazu značenja onih glagolskih parova koje se u literaturi obično smatra prototipnima i onih kojima se u pojedinim radovima odriče takav status. Nasljedujući postavke nekih aspektologa koji se bave ruskim jezikom, u ovome se radu nastoji pokazati kako morfologija nije dovoljno uporište semantičkome istraživanju identičnosti sadržaja (usp. Maslov 1948: 305) te se razmatra uzimanje u obzir i drugih kriterija, kao što su primjerice akcionalna obilježja glagola (leksički aspekt), komplementarne rečenične i tekstne aspektne funkcije (v. npr. Lehmann 2009a). Osim toga, nastoji se osvijestiti činjenica da glagoli prema svojim akcionalnim obilježjima pripadaju različitim tipovima (leksički aspekt) te da ne mogu svi ostvarivati istu vrstu opreke (v. npr. Breu 1980; 1985; 1994; Janda

* Zahvaljujem uredništvu na kvalitetnoj suradnji i dvama anonimnim recenzentima na poticajnim pitanjima i komentarima koji su bitno pridonijeli kvaliteti rada. Riječ je o značajno proširenoj i prerađenoj verziji jednoga poglavlja dvojne doktorske disertacije *Dvoaspektni glagoli – razlike između (p)opisa u priručnicama i stanja u korpusu s posebnim osvrtom na uporabu izvornih govornika* (Sveučilište u Regensburgu i Sveučilište u Zagrebu). Spomenuta je disertacija dobila nagradu Njemačkoga društva za kroatistiku i Veleposlanstva Republike Hrvatske u Berlinu kao kvalificirani sveučilišni završni rad koji se odnosi na Hrvatsku, tj. hrvatski jezik.

2007a; 2007b; 2008; Lehmann 1981; 1984; 1988; 2009a). Dakle, ovim se radom pokušava pokazati kakve posljedice na aspekt kao gramatičku kategoriju ima morfološki pristup aspektnim parovima koji još uvijek prevladava u kroatistici.

Ključne riječi: glagolski aspekt; aspektni par; derivacija; leksičko značenje; akcionalnost.

1. Uvod

Sudeći po opisima slavenskih jezika, status je slavenskoga aspekta kao gramatičke kategorije neupitan. Definira ga se kao potpuno gramatikaliziranu, morfološki označenu, obveznu, sustavnu kategoriju u kojoj se zrcale općenite opreke perfektivno i imperfektivno (usp. Binnick 1991: 170). Proučavanje prirode te opreke, točnije rečeno opća i apstraktna aspektna značenja, odnosno aspektne funkcije nešto je što već gotovo čitavo stoljeće zaokuplja zanimanje jezikoslovaca. Neke se funkcije kao što je primjerice konkretno-procesna, odnosno progresivna[1] pripisuju isključivo imperfektivnome, dok druge kao što je npr. konkretno-činjenična[2] spadaju u domenu perfektivnoga aspekta (v. Lehmann 2009a: 34).[3] Ako je pak glagolski aspekt gramatička kategorija, onda bi se u teoriji (a i u praksi) svako leksičko značenje trebalo moći upotrijebiti i u perfektivnim i u imperfektivnim aspektnim rečeničnim funkcijama. Tomu u načelu i služi aspektna tvorba.[4] Tako je primjerice glagol *odgovoriti* u svojemu značenju ‘dati odgovor na postavljeno pitanje (pismo itd.)’ teličan.[5] Drugim riječima, u njegovu značenju upisana je granica čije dostizanje znači

[1] Osnovna je funkcija imperfektivnoga aspekta progresivna, odnosno konkretno-procesna. Služi prikazivanju jednokratne epizodične, odnosno određene (točno vremenski lokalizirane) glagolske situacije u tijeku (v. Lehmann 1999: 219; 2009a: 20, 34; 2009b: 532).

[2] Konkretno-činjenična funkcija temeljna je funkcija perfektivnoga aspekta. Njome se prikazuje jednokratna epizodična glagolska situacija kao ostvaraj (v. Lehmann 2009a: 19, 34).

[3] Detaljnije o rečeničnim funkcijama aspektnih opreka vidi u Maslov (1948), Dickey (2000), Lehmann (2009a).

[4] Kako anonimni recenzent primjećuje, ta tipološka posebnost slavenskih jezika da su za izražavanje jednoga leksičkoga značenja u okviru različitih aspektnih vrijednosti zapravo potrebna dva različita glagolska leksema čini jedan od glavnih problema slavenske aspektologije uopće. Taj svojevrsni paradoks „jedno leksičko značenje, a dva leksema“ svojstven je slavenskome tipu aspekta. Naime, u većini aspektnih jezika rabi se jedan te isti glagolski leksem (a ne dva različita) za izražavanje jednoga leksičkoga značenja u okviru različitih aspektnih vrijednosti.

[5] Kako Čilaš Mikulić (2012: 46) primjećuje, nema općeprihvaćene definicije teličnosti. Dodatni je problem to što se u mnogim lingvističkim radovima teličnost poistovjećuje s perfektivnošću (usp. Čilaš Mikulić 2012: 46). U ovomu se radu teličnost razumije kao akcionalno obilježje glagola koje glagolskoj situaciji pripisuje unutrašnju granicu kojom se onemogućava produživanje te iste glagol-

iscrpljivanje glagolske situacije i njezin nužan prirodan prestanak. Telična značenja glagola govornih činova prototipno se na morfološkoj razini kodiraju perfektivnim aspektom (usp. Lehmann 1993: 276; Lehmann i Rauchenecker 1995: 206).[6] Posljedično, nema nikakve zapreke da se to leksičko značenje uporabi u konkretno-činjeničnoj aspektnoj rečeničnoj funkciji kao u (1a).

(1a) *Te smo večeri **odgovorili**PFV na pitanje zašto je križ prazan*. [hrWaC]

Naime, ta se funkcija, kao što je već rečeno prototipno izražava perfektivnim aspektom. Da bi se isto glagolsko leksičko značenje moglo izraziti kao proces, dakle u konkretno-procesnoj, odnosno progresivnoj aspektnoj rečeničnoj funkciji potrebna nam je imperfektivna glagolska izvedenica identičnoga leksičkoga značenja kao u (1b).[7]

(1b) *U zadnjem dijelu konferencije, Linić je **odgovaraoIPFV** na pitanje ...* [hrWaC]

Drugim riječima, potreban nam je aspektni parnjak[8] kojim će se izraziti jedino razlika u razvoju glagolske situacije, dok će leksičko značenje ostati isto (usp. Silić 1978: 46). Kao što ovaj rad pokazuje, aspektolozi već više od pola stoljeća raspravljaju o izvođenju glagola različitoga aspekta i identičnoga leksičkoga značenja. Drugim riječima, pokušavaju se utvrditi kriteriji koje glagoli različitoga aspekta moraju zadovoljiti da bi ih se moglo smatrati aspektnim parovima. Međutim, kako se u sljedećim razdjelima zorno pokazuje, sve do danas u jezikoslovlju nema potpuno usuglašenoga mišljenja ni o uvjetima ni o mjerilima utvrđivanja aspektnih parova.

U tradicionalnoj se rusističkoj i kroatističkoj aspektološkoj literaturi centrom slavenske aspektne kategorije smatra samo aspektne parove u kojima su oba člana aspektne opreke telična (usp. Breu 1985: 12). U takvim pristupima, dakle, ostvari-

ske situacije nakon dostizanja spomenute granice (v. Lehmann 2009a: 9, usp. engl. *Completability* u Janda 2011: 18–19).

[6] Empirijski podatci o tome kojim su aspektom najčešće kodirani telični i atelični glagoli u hrvatskome jeziku mogu se naći u Polančec (2015).

[7] Postoji prirodna veza između konkretno-činjenične i konkretno-procesne, odnosno progresivne funkcije. Objema se funkcijama prikazuju jednokratne epizodične, odnosno određene glagolske situacije s razlikom u razvoju. Dok se prvom glagolska sitacija prikazuje izvana kao nešto cjelovito i nedjeljivo, drugom se glagolska situacija prikazuje iznutra, u njezinu tijeku i kao nešto djeljivo.

[8] U ovomu se radu, osim u izravnim citatima, termin „aspektni par“ rabi kako bi se označilo izricanje istoga leksičkoga značenja dvama suodnosnim glagolima različitim samo u aspektu. Za razliku od toga terminom „aspektni parnjak“ označava se samo jedan član (ili perfektivni ili imperfektivni) aspektnoga para.

vanje aspektne opreke, odnosno oblikovanje aspektnih parova rezervirano je samo za najuži krug glagola s teličnim značenjima (usp. Lehmann 2009b: 546) koji se izvode sekundarnom imperfektivizacijom (npr. *prepisati – prepisivati*) ili zamjenom tematskoga vokala (npr. *baciti – bacati*), odnosno kombinacijom prijevoja i zamjene tematskoga vokala kao u primjerima navedenima u (1a–b). Štoviše, dio vrlo utjecajnih aspektologa (npr. Maslov 1963; Isačenko 1968) čak dovodi u pitanje identičnost leksičkoga značenja imperfektivnih glagola s teličnim značenjima i njihovih perfektivnih parnjaka izvedenih prefiksacijom. Drugim riječima, tvrdi se da se osnovni imperfektivni glagol i njegova prefigirana perfektivna izvedenica nipošto ne mogu smatrati pravim aspektnim parovima jer tijekom prefiksacije uvijek dolazi do pomaka u značenju (usp. Maslov 1963: 4; Isačenko 1968: 363). Prema takvim shvaćanjima, dakle, glagoli se navedeni u primjerima (1c–d), iako uporabljeni u komplementarnim aspektnim rečeničnim funkcijama kao što su konkretno-procesna i konkretno-činjenična, ne mogu smatrati apektnim parom.

(1c) *... koja je bila svjesna i svojeg odlaska dok je puna nade* ***pisala****IPFV pismo „Želim živjeti“ ...* [hrWaC]

(1d) *... preplavio je Hrvatsku nakon što je Ana* ***napisala****PFV pismo „Želim život“.* [hrWaC]

U takvome se tradicionalnome (strogome morfološkome) pristupu aspektnome paru, dakle, previđa činjenica da su glagoli po svojim akcionalnim[9] obilježjima vrlo heterogeni i valjanost se aspektne opreke priznaje samo jednome dijelu glagola s

[9] U zapadnoj lingvistici obično se uočavanje i opisivanje akcionalnih obilježja glagola pripisuje američkome filozofu Vendleru (1957). Međutim, valja napomenuti kako upućeniji aspektolozi skreću pozornost na činjenicu da je ruski aspektolog Maslov (1948) gotovo deset godina prije Vendlera prepoznao i opisao akcionalna obilježja glagola. Opisujući ono što je danas poznato pod nazivom akcionalnost, Vendler se koristio terminom glagolski izraz (engl. *activity*, *achievement*, *accomplishment* and *state terms*). U domaćoj se literaturi navodi nekoliko različitih prijevodnih inačica za Vendlerove *achievement* i *accomplishment* glagolske izraze (usp. Cvikić i Jelaska 2007; Novak-Milić 2008; 2010; Žic Fuchs 2009). U ovome se radu rabe termini „glagoli postignuća“ i „glagoli ostvarivanja“ u skladu s Novak-Milić (2010: 136–137). Za razliku od toga u ovome se radu ne preuzimaju termini „glagoli radnje“ i „glagoli stanja“ kao hrvatske inačice za Vendlerove *activity* i *state terms*. Naime, termini „glagoli radnje“ i „glagoli stanja“ prisutni su i u hrvatskoj gramatikografiji. U svezi s tim valja istaknuti kako se u tradicionalnoj kroatističkoj literaturi glagoli kojima se izražavaju tjelesne pozicije i stanja kao što su npr. *ležati*, *spavati* i njima slični smatraju glagolima stanja. Spomenuti glagoli, međutim, prema Vendlerovim bi kriterijima (npr. mogućnost ostvarivanja progresivne funkcije) prije bili *activity*, a ne *state terms*. Jedan od razloga zašto se u ovome radu rabe termini „glagoli aktivnosti“ i „stativni glagoli“ jest upravo nastojanje da ih se razgraniči od onoga što se u hrvatskoj gramatikografiji tradicionalno podrazumijeva pod nazivima „glagoli radnje i stanja“.

teličnim značenjima. Za razliku od toga u nekim se novijim pristupima ostvarivanje aspektne opreke smatra mogućim i u okviru ateličnih značenja glagola aktivnosti (v. primjere u 2a–b) i stativnih glagola (v. primjere u 2c–d).

(2a) *... čiji je stan ispražnjen dok je* ***igrao****IPFV utakmicu u Bundesligi*. [hrWaC]

(2b) *Nakon suspenzije* ***zaigrao****PFV je samo u jednoj utakmici u preostala dva mjeseca do kraja sezone*. [hrWaC]

(2c) ***Volim****IPFV te jer si mi dao ljubav*. [hrWaC]

(2d) ***Zavoljevši****PFV tebe shvatila sam što je ljubav ...* [hrWaC]

Ovim se radom nastoji kritički preispitati i usporediti četiri pristupa aspektnim parovima: tradicionalni (strogi morfološki), didaktički (namijenjen neizvornim govornicima) te pristupi opisani u Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta (Breu 1985; 1994) i Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji (Lehmann 2009a; 2009b). Kritičkom usporedbom spomenutih pristupa pokušava se osvijestiti iznimna važnost dvaju čimbenika koje se u nekim pristupima olako previđa. Naime, višeznačnost i akcionalna obilježja glagola umnogome predodređuju način izražavanja aspektne opreke. Nadalje, na temelju podataka iz *Školskoga rječnika hrvatskoga jezika* (Birtić i dr. 2012) i *hrWaC-a* (Ljubešić & Klubička 2014) ovim se radom analizira aspektna opreka rječničkih prvih značenja stotinu najčešćih hrvatskih glagola u okviru četiriju spomenutih pristupa glagolskome paru. Time se nastoji pokazati kako primjena ovoga ili onoga pristupa u analizi glagolskoga aspekta, odnosno glagolskih parova vodi do kvalitativno i kvantitativno vrlo različitih rezultata.

Rad ima sljedeći ustroj: u razdjelu 2. predstavljaju se različiti pristupi aspektnome paru, razdjel 3. donosi pregled najvažnijih mjerila kojima se dvama glagolima ili priznaje ili niječe status aspektnoga para. Nakon toga slijedi razdjel 4. u kojemu se prikazuju teorije dvaju njemačkih aspektologa koji u svojim promišljanjima o prirodi aspektne opreke u obzir uzimaju dva vrlo često zanemarivana čimbenika: akcionalnost i višeznačnost glagola. U razdjelu 5. analizom jezične građe pokazuje se kakve sve posljedice na glagolski aspekt ima odabir pojedinoga pristupa aspektnome paru te se ukazuje na nužnost uzimanja u obzir rečeničnih, tekstnih, vremenskih i modalnih komplementarnih aspektnih funkcija zbog kojih se glagolski aspekt kao gramatička kategorija i razvio. Zaključak se donosi u razdjelu 6.

2. Aspektni par

2.1. *Nastanak termina aspektni par*

Termin „aspektni par“ skovao je ruski aspektolog Vinogradov 1938. godine (usp. Piperski 2018: 115). U prvoj polovici prošloga stoljeća spomenuti autor određuje glagole u aspektnome paru kao suodnosne oblike koji se razlikuju samo u aspektnoj vrijednosti. Osim toga, kao što se u definiciji donesenoj u (3) vidi, autor napominje da izvorni govornici upravo zbog identičnoga leksičkoga značenja aspektne parove smatraju oblicima jednoga te istoga glagola.

(3) Trudno somnevat'sja v tom, čto sootnositel'nye parnye formy soveršennogo i nesoveršennogo vida, predstavljajuščie soboj liš' grammatičeskuju vidovuju antitezu – pri polnom edinstve i obščnosti leksičeskogo soderžanija, – javljajutsja dlja sovremennogo jazykovogo soznanija formami odnogo i togo že glagola. Takovy, naprimer, *vozdelat' – vozdelyvat'*; *vyigrat' – vyigryvat'*; *vyključit' – vyključat'*; *gruppirovat' – sgruppirovat'*; *delat' – sdelat'*; *rešit' – rešat'*; *dičat' – odičat'*; *dat' – davat'*; *sogret' – sogrevat'* i t. p.[10] (Vinogradov 1938: 396)

Kao što će se kasnije pokazati, premda se aspektolozi desetljećima bave problemom aspektnih parova, sama se definicija nije znatno izmijenila. Međutim, u raspravama se mijenjao pogled na to što se konkretno podrazumijeva pod „istim značenjem“ kao i na mjerila kojima se utvrđuje identičnost leksičkoga značenja.

U novije se vrijeme u nizu aspektoloških radova (npr. Janda 2007a; 2007b; 2008; Zaliznjak i dr. 2010; Gorbova 2011) upozorava na problematičnost termina „aspektni par“. Primjerice, Gorbova (2011) na temelju upitnika[11] pokazuje kako i među lingvistima postoje velika neslaganja kada moraju odrediti jesu li dani parovi glagola uistinu glagolski parovi. A Janda (2007a: 607) pak skreće pozornost na činjenicu da se tradicionalnim modelom aspektnih parova zanemaruju dvije važne činjenice: da među postojećim perfektivnim glagolima postoje velike razlike[12] i da

[10] 'Teško je sumnjati u to da su suodnosni parni oblici perfektivnoga i imperfektivnoga aspekta koji predstavljaju samo gramatičku aspektnu opreku – pri istodobnome potpunome jedinstvu i zajedništvu leksičkoga sadržaja – u suvremenoj jezičnoj svijesti oblici jednoga te istoga glagola. Takvi su primjerice *uzgojiti – uzgajati*, *pobijediti – pobjeđivati*, *uključiti – uključivati*, *rasporediti – raspoređivati u grupe*, *činiti – učiniti*, *odlučiti – odlučivati*, *divljati – podivljati*, *dati – davati*, *grijati – ugrijati* itd.' (Vinogradov 1938: 396).

[11] Za neke dodatne informacije o upitniku v. razdjel 3.1.

[12] Janda (2007a: 609) skreće pozornost na to da se prema semantičkim i morfološkim kriterijima izvedene perfektivne glagole ruskoga jezika može podijeliti u četiri različite grupe: prirodne perfektive (engl. *Natural Perfectives*), specijalizirane perfektive (engl. *Specialized Perfectives*), složene činove (engl. *Complex Acts*) i jednokratne činove (engl. *Single Acts*). Prvi bi odgovarali perfektivnim

većina glagola ne dolazi u parovima nego u glagolskim grozdovima. Dok dio jezikoslovaca (npr. Zaliznjak i dr. 2010; Gorbova 2011) pokušava rehabilitirati pojam „aspektni par“, drugi ga se odriču u korist širih i elastičnijih termina kao što su „aspektni grozd“ (v. Janda 2007a; 2007b; usp. Tatevosov 2016) ili „aspektni partneri“, odnosno „aspektno partnerstvo“ (v. Lehmann 1999; 2009a; Anstatt 2003; Brüggemann 2010).

2.2. *Aspektni par u rusistici*

S obzirom na to da ruska aspektologija ima dugu tradiciju, u ruskome jeziku postoje mnoge definicije aspektnih parova, a pregled najvažnijih nalazi se u leksikonu *Grammatičeskaja terminologija* (Nemčenko 2011: 55–56). U (4 – 8) izdvojena su neka od zanimljivijih objašenjenja aspektnih parova.

(4) Sootnositel'nye parnye formy soveršennogo i nesoveršennogo vida – pri otsutstvii različij v leksičeskih značenijah – javljajutsja formami odnogo i togo že glagola. Takovy, naprimer: *vozdelat' – vozdelyvat'*; *vyigrat' – vyigryvat'*; *vyključit' – vykljućat'*; *gruppirovat' – sgruppirovat'*; *delat' – sdelat'*; *rešit' – rešat'*; *dičat' – odičat'*; *dat' – davat'*; *sogret' – sogrevat'*.[13] (Vinogradov 1947: 498)

(5) Dlja vključenija dvuh form protivopoložnyh vidov v sostav odnoj glagol'noj leksemy neobhodimo prežde vsego, čtoby ėti formy dejstvitel'no obladali toždestvennym leksičeskim značeniem, a krome togo, neobhodimy i izvestnye formal'nye, strukturnye osnovanija. Oba momenta, smyslovoj i formal'nyj, svjazany meždu soboj, hotja i ne prjamoj mehaničeskoj svjaz'ju. Delo obstoit tak, čto v nekotoryh morfologičeskih tipah "par", a imenno v parah, obrazovannyh putem tak nazyvaemoj "perfektivacii", vo vseh slavjanskih jazykah gospodstvujut ne otnošenija toždestva leksičeskih značenij členov pary, a skoree otnošenija ih častičnoj sinonimii (polnaja leksičeskaja sinonimija javljaetsja zdes' redkim isključeniem); v odnom že, i kak raz grammatičeski samom reguljarnom tipe, v "parah" voznikših putem suffiksal'noj imperfektivacii, pravilom dlja vseh slav-

aspektnim parnjacima tvorenima prefiksacijom (npr. *napisati*, *pročitati*), drugi leksičkim perfektivnim izvedenicama (npr. *prepisati*, *potpisati*) koji se pak dalje mogu imperfektivizirati (npr. *prepisivati*, *potpisivati*), treći odgovaraju delimitativnim *po-* perfektivnim parnjacima (npr. *poživjeti*, *porazgovarati*), a četvrti semelfaktivnim *-nuti* perfektivnim izvedenicama (npr. *kihnuti*, *kapnuti*).

[13] 'Suodnosni parni oblici perfektivnoga i imperfektivnoga aspekta – pri odsustvu razlika u leksičkome značenju – oblici su jednoga glagola. Takvi su na primjer: *uzgojiti – uzgajati*, *pobijediti – pobjeđivati*, *uključiti – uključivati*, *rasporediti – raspoređivati u grupe*, *činiti – učiniti*, *odlučiti – odlučivati*, *divljati – podivljati*, *dati – davati*, *grijati – ugrijati*' (Vinogradov 1947: 498).

janskih jazykov javljaetsja toždestvo leksičeskih značenij členov "pari", a netoždestvo okazyvaetsja otstupleniem ot normy.[14] (Maslov 1963: 4)

(6) Glagoly, nahodjaščiesja v oppozicii po V[idu], formirujut vidovuju paru glagolov, leksičeski tožestvennyh, različajuščihsja tol'ko grammatičeskim značeniem V[ida]. Formirovanie vidovoj pary proishodit pri pomošči formal'nyh jazykovyh sredstv: pristavok, suffiksov, v nek-ryh slučajah čeredovanij i udarenii.[15] (Filin 1979: 40)

(7) Vidovuju paru formirujut dva raznyh glagola, kotorye nahodjatsja meždu soboj v otnošenijah slovoobrazovatel'noj motivacii: v pare *delat' – sdelat'* gl. *sdelat'* pri pomošči prefiksa *s-* obrazovan ot gl. *delat'*; v pare *perepisat' – perepisyvat'* gl. *perepisyvat'* pri pomošči suffiksal'nogo morfa *-iva-* obrazovan ot gl. *perepisat'*. Každyj člen vidovoj pary javljaetsja samostojatel'nym glagolom so svoej ishodnoj formoj – infinitivom.[16] (Švedova i dr. 1980: 584)

(8) Vidovuju paru (korreljaciju) obrazujut dve sootnositel'nye formy odnogo i togo že glagola, sovpadajuščie po smyslu (leksičeski) i imejuščie raznye vidovye značenija: odna – nesoveršennogo vida, drugaja – soveršennogo.[17] (Tihonov 2002: 319)

---

[14] 'Da bi se dva oblika oprečnoga aspekta smatrala jednim glagolskim leksemom, potrebno je u prvome redu da ti oblici imaju identično leksičko značenje, a osim toga nužno je i ostvarivanje određenih formalnih, odnosno strukturnih uvjeta. Iako ne izravnom mehaničkom vezom, oba su spomenuta uvjeta, semantički i formalni, međusobno povezani. Naime, ni u jednome slavenskome jeziku članovi nekih morfoloških tipova „para", točnije govoreći članovi para oblikovanoga tzv. perfektivizacijom nemaju identično leksičko značenje, nego su djelomični sinonimi (potpuna leksička sinonimija u spomenutome je slučaju iznimka). Za razliku od toga u svim slavenskim jezicima u gramatički najpravilnijemu tipu „para", onome izvedenome sufiksalnom imperfektivizacijom, članovi aspektne opreke imaju identično leksičko značenje (u ovome slučaju razlika u značenju smatra se odstupanjem od pravila)' (Maslov 1963: 4).

[15] 'Glagoli oprečni po aspektu oblikuju aspektni par leksički identičnih glagola koji se razlikuju samo u aspektnome gramatičkome značenju. Oblikovanje aspektnoga para ostvaruje se s pomoću formalnih jezičnih sredstava: prefikasa i sufikasa, a u nekim slučajevima supletivnim putem i s pomoću naglaska' (Filin 1979: 40).

[16] 'Aspektni par oblikuju dva različita glagola, koji se nalaze u odnosu tvorbene motivacije: u paru *delat' – sdelat'* (*činiti – učiniti*) glagol *sdelat'* oblikovan je od glagola *delat'* s pomoću prefiksa *s-*; u paru *perepisat' – perepisyvat'* (*prepisati – prepisivati*) glagol *perepisyvat'* oblikovan je s pomoću sufiksalnoga morfema *-iva-* od glagola *perepisat'*. Svaki član aspektnoga para samostalan je glagol sa svojim osnovnim oblikom – infinitivom' (Švedova i dr. 1980: 584).

[17] 'Aspektni par oblikuju dva suodnosna oblika jednoga glagola koji imaju identično leksičko i različito aspektno značenje: jedan – imperfektivnoga aspekta, drugi – perfektivnoga' (Tihonov 2002: 319).

Određenja aspektnih parova koja su nastala nakon što je skovan termin nisu se umnogome razlikovala od prve definicije. Naglasak se stavlja na to da se glagoli u paru razlikuju jedino u aspektnim vrijednostima, dok leksičko značenje ostaje nepromijenjeno (usp. Vinogradov 1938: 396; Vinogradov 1947: 498; Maslov 1963: 4; Filin 1979: 40; Tihonov 2002: 319). Dok se u (3), (4) i (8) sugerira da su članovi aspektnoga para zapravo samo oblici jednoga te istoga glagola čime se ruski glagolski aspekt svrstava u fleksiju,[18] jedino se u (7) jasno ističe kako aspektni par čine dva različita glagola (usp. Vinogradov 1938: 396; Tihonov 2002: 319; Švedova i dr. 1980: 584).

Premda se u trima navedenim određenjima (v. definicije u 5 – 7) spominju načini na koje se može postići aspektna opreka, samo se u (6) uz prefiksaciju i sufiksaciju navode i supletivnost te promjena naglaska (usp. Maslov 1963: 4; Filin 1979: 40; Švedova i dr. 1980: 584).[19] Mada Vinogradov (1938: 396; 1947: 498), koji je ruski glagolski aspekt smatrao fleksijom, kao primjere aspektnih parova navodi ne samo one koji stoje u međusobnom odnosu sufiksacije nego i prefiksacije, stavovi velikih ruskih aspektologa poput Maslova (1963: 4) i Isačenka (1968: 363) doveli su do snažnoga zaokreta, pri čemu se pravim aspektnim parovima počelo smatrati samo osnovni perfektivni glagol i njegovu imperfektivnu sufiksalnu izvedenicu, odnosno prefigirani perfektivni glagol i njegovu sekundarnu imperfektivnu izvedenicu.[20]

[18] Rusko-austrijski aspektolog Isačenko (1968: 350) jedan je od onih koji su u prošlome stoljeću ustrajno tvrdili da je ruski aspekt fleksijska kategorija. Međutim, pitanje je li slavenski aspekt dio fleksije ili derivacije i dalje je otvoreno. Manova (2007: 21) priznaje da je slavenski aspekt na granici derivacije i fleksije. Naime, sufiksaciju se obično bez problema podvodi pod fleksiju, dok je u slučaju prefiksacije takav postupak znatno problematičniji. Ipak, kako Manova (2007: 21–22) tvrdi, uzimanje u obzir formalne, funkcionalne i kognitivne strane navodi na zaključak da je aspekt najbolje promatrati u okviru fleksije. Za razliku od nje, Lehmann (2001: 118; 2009a: 2) slavenski aspekt smatra gramatičko-derivacijskom kategorijom, a istoga je mišljenja i Matasović (2016: 61). Plungjan (2016: 365–372) pak smatra da je slavenski aspekt posebna kategorija, ni fleksija ni derivacija, nego tzv. rječorazredbena kategorija.

[19] U svezi s tim valja napomenuti kako se u ruskoj gramatikografiji aspektne parove još razlikuje i prema načinu tvorbe pa se tako primjerice izdvaja imperfektivizacijski aspektni par koji, kao što mu ime govori, nastaje imperfektivizacijom perfektivnoga glagola, zatim se spominje prefiksalni aspektni par, sufiksalni aspektni par te supletivni aspektni par (v. Švedova i dr. 1980: 586–560).

[20] „Die Präfigierung hat an der Bildung echter Aspektpaare, d.h. an der Bildung grammatisch korrelativer Aspektglieder keinen Anteil“ (‘Prefiksacija nema nikakvoga udjela u oblikovanju pravih aspektnih parova, tj. nema udjela u nastanku gramatičke opreke u aspektu’) (Isačenko 1968: 363). „Präfigierte Perfektiva und deren sekundäre Imperfektiva bilden stets reine Aspektpaare“ (‘Prefik-

2.3. *Aspektni par u kroatistici*

Dok neki autori hrvatskih gramatika (npr. Silić i Pranjković 2007) zaobilaze uporabu termina „aspektni par“, kao što se u (9 – 11) jasno vidi, drugi ga pokušavaju definirati.

(9) Glagoli jednog vida imaju obično parnjak drugoga vida s istim leksičkim značenjem, tvore vidsku opreku (opoziciju) ili vidski par: *dȁti – dávati*, *dôći – dòlaziti*, *odlúčiti – odlučívati* ... (Babić i dr. 1991: 669)

(10) Vidski parnjaci. Glagoli koji se razlikuju samo po vidu, tj. glagoli od kojih je jedan nesvršen, a drugi svršen, čine parove, oni su vidski parnjaci, npr. *čìtati – pročìtati*, *písati – napísati*, *bròjiti – prebròjiti*, *čìniti – učìniti*. No vidskim parnjacima smatraju se i oni glagoli među kojima osim opreke po vidu postoji i razlika u načinu vršenja radnje, npr. u parovima *dòlaziti – dôći*, *mȉcati – màknuti* postoji i opreka ʻučestalostʼ – ʻneučestalostʼ kada nesvršeni glagoli imaju učestalo značenje, a u paru *kòpati – iskòpati* imamo opreku ʻnetotivnostʼ – ʻtotivnostʼ itd. Tako je u većini vidskih parova. (Barić i dr. 1997: 226)

(11) Svaki glagol pokazuje ili razvoj radnje, stanja i zbivanja (*raditi*, *sjedati*, *topiti se*, *grmjeti*) ili radnju, stanje i zbivanje kao svršen, gotov čin (*uraditi*, *sjesti*, *otopiti se*, *zagrmjeti*). Zato se prvi zovu nesvršeni (imperfektivni), a drugi svršeni (perfektivni). Za isto značenje postoje najčešće dva glagola; jedan nesvršeni, a drugi svršeni. U takvim vidskim (aspektnim) parovima ima različitih morfoloških znakova:

- prefiks: *pisati – **na**pisati*
- sufiks: *upisati – upis**iv**ati*
- promjena (prijevoj) vokala: *sk**o**čiti – sk**a**k**a**ti*
- naglasak: *ràzgledati – razglédati*. [21] (Raguž 2010: 185–186)

I domaći autori, slično kao i ruski jezikoslovci, ističu kako glagoli u aspektnome paru imaju isto leksičko značenje, a razlikuju se jedino po aspektnim vrijednostima (usp. Babić i dr. 1991: 669; Barić i dr. 1997: 226; Raguž 2010: 185–186). Mada se u (11) aspektne parnjake isprva određuje kao dva glagola koji se razlikuju samo po aspektu, već se u sljedećoj rečenici napominje kako postoji i šire shvaćanje istoga pojma pa se aspektnim parnjacima smatraju i glagoli kod kojih osim gramatičke ra-

salne perfektivne izvedenice i njihove sufiksalne sekundarne imperfektivne izvedenice uvijek tvore prave aspektne parove’) (Isačenko 1968: 366).

[21] Masno otisnuo D.R.

zlike u aspektu postoje i razlike u načinu vršenja radnje (v. Barić i dr. 1997: 226).[22] I na kraju se dodaje kako kod većine aspektnih parova postoji i razlika u načinu vršenja radnje (v. Barić i dr. 1997: 226).[23]

Nadalje, u dvjema se definicijama, (9) i (11), napominje kako glagoli jednoga aspekta obično imaju parnjak drugoga aspekta, odnosno da za isto značenje najčešće postoje dva glagola (usp. Babić i dr. 1991: 669; Raguž 2010: 185–186). Skreće se, dakle, pozornost na činjenicu da ne dolaze svi glagoli u aspektnim parovima. Međutim, iz daljnjega teksta spomenutih gramatika nije sasvim jasno postoji li kod tih glagola koji ne dolaze u parovima, uz razliku u aspektu, razlika i u načinu vršenja radnje ili je pak riječ o glagolima koji zbog nekih svojih leksičkih obilježja ne mogu tvoriti glagole suprotnoga aspekta te spadaju u grupu *perfectiva* odnosno *imperfectiva tantum* glagola.

I na kraju valja istaknuti kako se u (9) i (10) informacija o načinima postizanja aspektne opreke dobiva tek posredno, proučavajući navedene primjere. Dok se u (9) navodi samo parove koji stoje u supletivnome ili odnosu sufiksacije, definicija u (10) navodi i primjere parova tvorenih prefiksacijom (usp. Babić i dr. 1991: 669; Barić i dr. 1997: 226). Za razliku od spomenutih određenja u (11) se poimence navodi i na primjeru aspektnih parova oprimjeruje prefiksacija, sufiksacija, prijevoj i promjena naglaska (v. Raguž 2010: 185–186).

---

[22] Autori hrvatskih gramatika napominju kako „[s]vi nesvršeni glagoli nisu na jednak način nesvršeni niti su svi svršeni na jednak način svršeni“ (Babić i dr. 1991: 671). Spomenute razlike među glagolima istoga aspekta pripisuju se načinu vršenja glagolske radnje koji pak „obuhvaća različite semantičke skupine radnji. One se odnose na tijek radnje u vremenu (početak, završetak itd.), postizanje svrhe, količinu, intenzitet radnje u odnosu na subjekt, objekt i radnje drugih glagola srodna značenja“ (Barić i dr. 1997: 223). „Kako naziv *način vršenja glagolske radnje* nije najbolji, često se upotrebljava njemački *Aktionsart*“ (Babić i dr. 1991: 671). Valjda napomenuti kako razlikovanje aspekta i *Aktionsarta* vodi sve do švedskoga slavista Agrella (1908), a u hrvatskome je jezikoslovlju najvjerojatnije postalo ukorijenjeno pod djelovanjem iznimno utjecajnoga rusko-austrijskoga slavista Isačenka (v. npr. Isačenko 1968: 387–388). Međutim, kao što se iz definicija i priloženih primjera vidi, iako hrvatski gramatičari pravilno opažaju da postoje razlike u značenjima među glagolima istoga aspekta, ne uspijevaju ih dovesti u sustavnu vezu s akcionalnim značenjima neizvedenih glagola i razlikama koje nastaju afiksacijom akcionalno različitih osnovnih glagola. Štoviše, na istoj se razini promatraju i izvedeni i neizvedeni glagoli.

[23] Anonimni recenzent dodaje da hrvatske gramatike ne daju jasne smjernice kako razlikovati opreku po vidu i opreku po načinu vršenja glagolske radnje te napominje kako ne vidi po čemu je *kopati – iskopati* različit od *čitati – pročitati* (osim možda u tome što se u prvome slučaju objekt proizvodi, odnosno nastaje (npr. *jama*), a u drugome ne trpi nikakvu promjenu. Naime, *knjiga* se ne mijenja tijekom čitanja. No opet, pita se, ako je to kriterij, po čemu se onda razlikuju *pisati – napisati* i *kopati – iskopati*?

2.4. *Aspektni par u tipološkim i slavističkim radovima*

Zaokret u shvaćanju aspektnih parova može se pratiti u radovima koji su oslobođeni tradicionalnoga strogoga morfološkoga proučavanja aspektnih parova izrasloga u okviru strukturalizma i promatraju članove aspektne opreke u okviru drukčijih teorijskih modela. U novijim se pristupima aspektnim parovima jasno zrcali shvaćanje da ni perfektivni ni imperfektivni članovi aspektne opreke nisu monolitna kategorija te da razlike među njima proizlaze upravo iz razlika u unutrašnjemu leksičkomu značenju. Upravo zbog toga u definicijama se redovito uzimaju u obzir akcionalna obilježja glagola kao što su (a)teličnost i djeljivost (faznost),[24] odnosno unutrašnja struktura glagolske situacije.

(12) ... dass Perfektiva und Imperfektiva dann Aspektpartner sind,
– wenn sie sich nur durch ein aspektveränderndes Affix unterscheiden und
– wenn beide Aspektstämme gleiche Entitäten und/oder verschiedene Phasen gleicher Entitäten denotieren können.[25] (Lehmann 1984: 61)

(13) Aspektpaare sind nun Paare von Verben, deren Lexik identisch ist, die aber in Bezug auf die typischen Grenzen der lexikalischen Handlung unterschiedlich charakterisiert sind. Der pf. Partner drückt genau diejenigen Grenzen obligatorisch aus, die für den ipf. Partner wahrscheinlich (weil für die Handlung typisch) sind.[26] (Breu 1985: 15)

[24] Postoje barem tri usko povezana i različita prikaza djeljivosti glagolske situacije. Pojmovi kao što su heterogene i homogene glagolske situacije ciljaju na logičku (ne)ekvivalentnost dijelova i cijele glagolske situacije. Za razliku od toga pojam se cjelovitosti odnosi na kognitivnu percepciju situacije kao nedjeljive. I na kraju, pojam faze koji je prisutan u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji glagolskoga aspekta operacionalizirana je, odnosno psihološki utemeljena sinteza prethodnih dvaju pogleda na djeljivost glagolske situacije (v. Anstatt 2003: 27). Sažeto govoreći, homogena, tj. djeljiva glagolska situacija ima početak, središnji dio i kraj, odnosno riječ o situaciji koju konceptualiziramo višefazno (v. Lehmann 1993: 277; 1999: 218).

[25] '... perfektivni i imperfektivni glagoli aspektni su partneri
– ako se razlikuju samo s obzirom na aspektni afiks
– ako obje aspektne osnove označavaju iste entitete ili različite faze istih entiteta' (Lehmann 1984: 61).

[26] 'Aspektni su parovi glagoli čiji je leksik identičan, a odlikuje ih razlika u odnosu na tipične granice glagolske radnje. Perfektivni član opreke obvezno izražava upravo one granice koje su vjerojatne u slučaju imperfektivnoga člana opreke, odnosno tipične za glagolsku situaciju koja se njime izražava' (Breu 1985: 15).

(14) We might say that an aspectual pair is a pair of verbs, both of which can be used to describe the same sort of event, but of which one refers to the event of that sort as completed, and other refers to it as ongoing.[27] (Młynarczyk 2004: 15)

(15) ... within a network of verbs expressing a single lexical meaning, aspectual pairhood is *a categorizing relationship between a pair of impf and pf verbs that has a high degree of entrenchment and ease of activation*.[28] (Dickey 2006: 13)

Definicije (12 – 15), baš kao i one navedene u (3 – 11), ne ignoriraju kriterij identičnosti leksičkoga značenja (usp. Vinogradov 1938: 396; Vinogradov 1947: 498; Maslov 1963: 4; Filin 1979: 40; Švedova i dr. 1980: 584; Tihonov 2002: 319; Babić i dr. 1991: 669; Barić i dr. 1997: 226; Raguž 2010: 185–186; Lehmann 1984: 61; Breu 1985: 15; Młynarczyk 2004: 15; Dickey 2006: 13). Međutim, znatno se razlikuju u načinu njegove operacionalizacije.[29] Dok iz definicija (3), (4), (6 – 11) nije potpuno jasno kako se utvrđuje identičnost leksičkoga značenja, a (5) kao kriterij navodi tip aspektne derivacije, (12) i (13) jasno upućuju na to da je leksičko značenje isto sve dok se dvama glagolima upućuje na iste glagolske situacije ili na različite faze istih glagolskih situacija, odnosno sve dok se dvama glagolima izražavaju točno one granice koje su potencijalno moguće s obzirom na akcionalna obilježja tih glagolskih leksema (usp. Vinogradov 1938: 396; Vinogradov 1947: 498; Maslov 1963: 4; Filin 1979: 40; Švedova i dr. 1980: 584; Tihonov 2002: 319; Babić i dr. 1991: 669; Barić i dr. 1997: 226; Raguž 2010: 185–186; Lehmann 1984: 61; Breu 1985: 15). U takvim pristupima, dakle, ostvarivanje aspektne opreke, odnosno oblikovanje aspektnih parova nije rezervirano samo za glagole s teličnim značenjima (usp. Lehmann 2009b: 546). U svezi s tim valja istaknuti kako se i glagoli tvoreni prefiksacijom smatraju punopravnim članovima aspektnoga para sve dok glagoli u paru zadovoljavaju kriterij identičnosti leksičkoga značenja u skladu s njegovom već spomenutom operacionalizacijom. Mada spomenuta koncepcija nije općeraširena u ruskoj aspektologiji, često ju se navodi kao najširi i najliberalniji pristup aspektnoj opreci (v. npr. Gorbova 2011: 33).

[27] 'Moglo bi se reći kako aspektni par čine dva glagola koji se odnose na isti tip glagolske situacije pri čemu se jedan odnosi na situaciju kao završenu, a drugi na situaciju u tijeku' (Młynarczyk 2004: 15).

[28] '... u mreži glagola koji izražavaju jedinstveno leksičko značenje, aspektno je partnerstvo kategorizirajući odnos između perfektivnoga i imperfektivnoga glagola s visokim stupnjem ukorijenjenosti i lakoćom aktivacije' (Dickey 2006: 13).

[29] Zanimljivi podatci o tome kako se pokušaji operacionalizacije kriterija minimalne, odnosno nikakve leksičkoznačenjske razlike i njegova praktičnoga utvrđivanja značajno razlikuju od aspektologa do aspektologa mogu se naći u Gorbova (2011: 21, 23).

I na kraju valja istaknuti kako aspektolozi koji primjenjuju kognitivnolingvistički pristup slavenskome aspektu (npr. Dickey 2006; Janda 2007a; 2007b; 2008) ukazuju na to da je potreban fleksibilniji pristup shvaćanju aspektnih parova. Prema definiciji u (15) na aspektnu se parnost gleda kao na vjerojatnost da se perfektivni član opreke aktivira pod utjecajem imperfektivnoga i obrnuto (v. Dickey 2006: 13). Korak dalje u liberalizaciji pristupa aspektnim parovima uočava se i u radovima o glagolskim aspektnim grozdovima (v. Janda 2007a; 2007b; 2008).[30] U spomenutim kognitivnolingvističkim radovima, baš kao i u formalnofunkcionalnim, ističe se da većina glagola postoji u mrežama, odnosno većim gnijezdima koja su isprepletena aspektnim vezama te da jedan te isti imperfektivni glagol u svojim različitim značenjima aktivira različite perfektivne članove opreke. U skladu s tim glagoli se suprotnoga aspekta ne promatraju plošno kao pojednostavljeni parovi, tj. opozicije, nego kao glagolski grozdovi, međusobno povezani i isprepleteni složenim derivacijskim odnosima (usp. Lehmann 1984; Breu 1985; Dickey 2006; Janda 2007a; 2007b).

2.5. *Načini izvođenja aspektnih parova*

Hrvatski, kao i ostali slavenski jezici, aspektnu opreku izražava prefiksacijom (npr. *čitati – pročitati*, *pisati – napisati*), smjenom sufiksa (npr. *zaraditi – zarađivati*, *upisati – upisivati*), prijevojem (npr. *iskopati – iskapati*), kombinacijom smjene sufiksa i prijevoja (npr. *pomoći – pomagati*, *roditi – rađati*), supletivnošću[31] (npr. *ući – ulaziti*, *reći – govoriti*) i promjenom naglaska[32, 33] (npr. *ràzgledati – razglédati*)

[30] Ovdje valja dodati kako se odluke o odustajanju od tradicionalnoga shvaćanja aspektnoga para temelje na rezultatima niza korpusnolingvističkih istraživanja, pri čemu se pomno razmatraju derivacijski i semantički odnosi među glagolima u okviru kognitivnolingvističkoga modela radijalnih kategorija (v. Janda 2007a).

[31] Supletivnost kao neplodna pojava igra iznimno rubnu ulogu u izricanju aspektnih razlika (v. Silić 1978: 42).

[32] Promjena naglaska u ovome razdjelu neće dobiti veću pozornost s obzirom na činjenicu da se njome uglavnom izvode imperfektivni učestali glagoli (usp. Barić i dr. 1997: 227) te kao takva uglavnom i nije bila zanimljiva za rasprave o pravim aspektnim parovima. Na ovome mjestu anonimni recenzent napominje da, koliko je njemu poznato, samo glagoli od korijena GLED mijenjaju vid promjenom naglaska. U svezi s tim ovdje se još može dodati kako Barić i dr. (1997: 227) navode još i aspektni par *ràskidati – raskídati*, a Babić (2002: 519) samo napominje kako je unutrašnja tvorba vrlo rijetka, pri čemu valja naglasiti da on pod krovnim terminom unutrašnja tvorba promatra promjenu aspekta i naglaskom i prijevojem. Nadalje, valja istaknuti, kako anonimni recenzent primjećuje, da čak i kod glagola čiji se parnjaci tvore promjenom naglaska i prijevojem postoje dublete tvorene sufiksacijom npr. *razgledavati*, *iskopavati* itd.

(usp. Raguž 2010: 185–186; Marković 2012: 186). Međutim, kao što se iz definicija u prethodnim razdjelima moglo nazrijeti, jezikoslovci se razilaze u mišljenjima o tome na koji se način tvore aspektni parovi, odnosno glagoli suprotnoga aspekta bez razlike u značenju.

U tome kontekstu valja napomenuti kako o statusu supletivnih izvedenica nikada nije bilo pretjerane rasprave; osnovni glagol i njegovu supletivnu izvedenicu u jezikoslovnoj se literaturi (npr. Isačenko 1968: 379; Silić 1978: 46; Breu 1985: 12) bez ikakvih dodatnih rasprava obično prihvaća kao prave aspektne parove, odnosno glagole identičnoga značenja i različitoga aspekta. Slično vrijedi i za sufiksalne izvedenice čiju se značenjsku identičnost, uz redovito izuzimanje sufiksa *-nu-*,[34] uopće ne osporava (usp. Maslov 1963: 4; Isačenko 1968: 366; Gagarina 2008: 164). Međutim, čini se kako i neki drugi sufiksi ne moraju u konačnici rezultirati nastankom pravoga aspektnoga para. Naime, dok nitko neće sporiti da su glagoli *potpisati* i *potpisivati* aspektni parnjaci, taj isti sufiks *-iva-* kod određenih imperfektivnih glagola ne pridonosi nastanku trajnoga, nego učestaloga značenja npr. kod *iskakivati* (usp. Barić i dr. 1997: 374; Brabec i dr. 1952: 113; Babić 2002: 531).[35]

S obzirom na to da je podrijetlo većine prefikasa prijedložno,[36] u aspektologiji se kontinuirano postavlja pitanje može li se prefiksacijom tvoriti punovrijedne čla-

[33] Marković (2012: 79–80) promjenu naglaska smatra kvantitativnim prijevojem.

[34] S obzirom na to da se sufiksom *-nu-* unosi značenje jednokratnosti i trenutačnosti (v. Barić i dr. 1997: 374; Babić 2002: 516), domaći jezikoslovci (npr. Silić 1978: 47; Novak-Milić 2008: 247), baš kao i ruski lingvisti (v. Bondarko i Bulanin 1967: 41, 43–44; Avilova 1976: 287–288), izvedenicama tvorenima tim sufiksom odriču status aspektnoga parnjaka. Ruska aspektologinja Avilova (1976: 287–288) priznaje da je u rusistici bio običaj da se takve glagole smatra aspektnim parnjacima, no tvrdi kako je to bila posljedica nerazrađene teorije aspektnih parova te da ona zastupa mišljenje kako se glagole na *-nu-* zbog jake semantičke razlike (dodanoga značenja jednokratnosti) ne može smatrati aspektnim parnjacima. Međutim, u svezi s tim svakako je zanimljivo dodati da jedno empirijsko istraživanje pokazuje kako čak i suvremeni ruski jezikoslovci u velikoj većini upravo parove koji stoje u semelfaktivnome tvorbenome odnosu rangiraju najviše na ljestvici prema obilježju +aspektna parnost (v. Gorbova 2011: 21). Nadalje, kako anonimni recenzent sjajno primjećuje izuzimanje sufiksalnih izvedenica na *-nu-* iz aspektne opreke teorijski je potpuno neopravdano. Naime, njihovo je pojavljivanje, kao i značenje jednokratnosti potpuno predvidljivo: jednokratne perfektivne *-nu-* izvedenice tvore tzv. višekratni imperfektivni glagoli: *mahati – mahnuti*, *kapati – kapnuti*. Spomenuti glagoli tvore jasno semantički definiran akcionalni razred s predvidljivim značenjima: višekratnost nasuprot jednokratnosti.

[35] Razlog je tomu, kako Babić (2002: 531) navodi, aspekt glagola od kojega se izvedenica na *-iva-* izvodi. Naime, izvedenice tipa *iskakivati* iterativne su, a ne trajne jer su tvorene od sufiksacijom od već imperfektivnih glagola, *iskakati – iskakivati*.

[36] U neprijedložne prefikse ulaze niječni *ne-* i *ni-* te prefiksalni morfemi *dis-*, *pre-*, *pro-*, *raz-*, *su-*, *un-* koji ne dolaze kao samostalne riječi (v. Babić 2002: 48). Anonimni se recenzent pita zašto se na

nove aspektne opreke. Pokušaji iznalaženja odgovora na to pitanje zasigurno su izazivali najžučnije rasprave ne samo u hrvatskoj nego i u slavenskoj aspektologiji općenito. Naime, većina suvremenih hrvatskih jezikoslovaca drži se nasljeđa utjecajnih aspektologa strukturalista (npr. Isačenko 1968: 363), čija je maksima bila da prefiksacija nema nikakvoga udjela u tvorbi pravih aspektnih parova, odnosno u tvorbi članova gramatičkih opreka. Tu svakako valja dodati kako glavnina domaćih jezikoslovaca (npr. Babić 1978: 76; Opačić 1978: 164; Silić 1978: 47; Novak-Milić 2008: 51; Raguž 2010: 186) ne niječe činjenicu da se prefiksacijom perfektivizira osnovni imperfektivni glagol. Međutim, u svezi s tim redovito se napominje kako se tim procesom u značenje osnovnoga glagola uglavnom dodaje nova značenjska sastavnica, dok je promjena aspekta tek usputna posljedica.[37] Zastupnici mišljenja da se prefiksacijom mogu izvoditi perfektivni glagoli bez pomaka u značenju postojano brane svoje stavove, a čini se kako među hrvatskim jezikoslovcima (npr. Raguž 2010: 187) čine manjinu.[38] Nasuprot mnoštvu koje je zagovaralo jedino sufikasciju kao čistu aspektnu tvorbu,[39] tek dio je autora pomnim analizama pokušao obraniti status perfektivizacije. Tako je sredinom prošloga stoljeća rad na korpusu od 10 000 glagola (v. Ružić 1943: 55) iznjedrio sljedeći zaključak: prefiksacija u prvome redu služi promjeni aspekta, a potom promjeni *Aktionsarta*. Osim toga, sredinom prošloga stoljeća na primjerima iz srpskoga jezika pokazuje se kako se perfektivni parnjaci mogu izvoditi s pomoću različitih prefikasa, a koji će točno prefiks biti primijenjen ovisi o pojedinome značenju višeznačnoga glagola (v. Grickat 1966–67).[40] Slične se ideje kasnije razrađuju i u jednoj od gramatika hrvatskoga jezika (v. Raguž 2010: 187). Nadalje, u nekim se radovima (npr. Kravar 1980b: 11) usputno pokušava skrenuti pozornost na to da se pojave pripisivane isključivo prefiksaciji, kao što je primjerice rezultativnost, mogu naći i među glagolskim pa-

ovome mjestu ne spominje prefiks *ob-*. Razlog su tome proturječnosti među hrvatskim jezikoslovcima. Naime, dok dio jezikoslovaca (npr. Babić 2002: 542; Silić i Pranjković 2007: 148) prefikse *o-* i *ob-* navodi posebno, na drugim se mjestima (v. npr. Barić i dr. 1997: 381; Šarić i Mikolić 2015: 252) *ob-* promatra kao alomorf prefiksa *o-*, dakle kao prefiks prijedložnoga podrijetla.

[37] Taj je stav preuzet od velikoga ruskoga aspektologa Maslova (1956: 177), usp. definiciju u (5).

[38] Za razliku od restriktivnih stavova prema aspektnim parnjacima tvorenima prefiksacijom koji se vrlo često zastupaju u tradicionalnoj ruskoj i hrvatskoj gramatikografiji i aspektologiji, među stranim aspektolozima (npr. Binnick 1991: 137) ima i onih koji tvrde da se za razliku od prefiksacije sve ostale aspektne tvorbe trebaju smatrati prije iznimkama nego pravilima.

[39] Svakako treba napomenuti da postoje zastupnici i na drugome kraju ekstremnih shvaćanja. Tako neki jezikoslovci (npr. Šahmatov 1941: 187–188) smatraju kako su neparni glagoli samo oni koji nemaju nikakvih izvedenica.

[40] Grickat (1966–67: 198) napominje kako npr. glagol *pumpati* sadrži značenja ‘pumpati iz čega’ i ‘pumpati u nešto’ pri čemu je aspektni parnjak prvoga značenja *ispumpati*, a drugoga *napumpati*.

rovima tvorenima sufiksacijom, a kao primjer navode se glagoli *vratiti* i *vraćati* te *kriknuti* i *kričati*. I na kraju, u kontekstu obrane prefiksacije kao prave aspektne tvorbe svakako je nužno istaknuti da se u novije vrijeme u hrvatskoj aspektologiji (v. npr. Čilaš Mikulić 2012: 118) s obzirom na obilježje djeljivosti glagolske situacije (tzv. faznosti) na prefikse počinje gledati kao na elemente kojima se pomiče fokus s procesualnosti glagolske situacije na jedan dio te iste situacije. Slične se ideje o tome da se prefiksima, posebice delimitativnim (*po*-), ingresivnim (*za*-) i egresivnim (*od*-), bitno ne mijenja značenje osnovnoga glagola, nego u žarište samo stavlja jedan dio glagolske situacije ionako djeljive na faze (v. definiciju u 12), razrađuju u formalno-funkcionalnoj teoriji glagolskoga aspekta njemačkoga slavista V. Lehmanna (v. Lehmann 1981; 1984; 1999; 2009a).

Neki pak autori (npr. Janda i dr. 2013) ne odbacuju prefiksaciju kao aspektnu tvorbu, premda tvrde da prefiksi ipak nisu leksički prazni. Time zapravo na neki način slijede promišljanja o supsumpciji započeta u bohemistici i rusistici sredinom prošloga stoljeća (v. npr. Poldauf 1942; 1954; Vey 1952; van Schooneveld 1958; Kopečný 1962; Komárek 1984). Za razliku od prazne prefiksacije koja u prvi plan stavlja prefikse kao semantički prazne jedinice, supsumpcija tu enigmu pokušava razjasniti dubokom semantičkom analizom glagola i njegova perfektivizatora, tj. prefiksa koji mu navodno ne mijenja temeljno značenje te pokazuje da privid semantički praznoga prefiksa nastaje zbog semantičke kompatibilnosti glagola i prefiksa kao u primjerima s *mazati – namazati*, *crtati – nacrtati*, *pisati – napisati* gdje se značenje vršenja radnje na nekoj površini podudara s prefiksom *na*- koji već ima značenje distribucije nečega po površini (Filip 1999: 194–195).[41]

2.6. *Didaktički pristup: nesklad između teorije i prakse*

Promotre li se opisi i popisi aspektnih parova namijenjenih u prvome redu neizvornim govornicima, odnosno jezičnoj uporabi (npr. Opačić i dr. 1978: 189–273), uočava se kako se didaktički pristup umnogome razlikuje od restriktivnoga pristupa u teorijskoj aspektnoj literaturi. Spomenuta diskrepancija u broju glagola koji ulaze u aspektnu opreku posljedica je morfosintaktičkoga pristupa glagolskome aspektu (usp. Lehmann 1981: 74, 75). Neki autori (npr. Lehmann 1981: 86; Janda 2007a:

[41] Iako prethodno navedeni primjeri djeluju vrlo uvjerljivo, valja imati na umu da postoje aspektni parovi kao što su primjerice *peći – ispeći* i *kuhati – skuhati* kod kojih se ne čini da prefiksi unose dodatno leksičko značenje, a ne mogu se objasniti s pomoću supsumpcije. Osim toga, kao dodatna se kritika supsumpcije mogu navesti primjeri glagolskih parova iz raznih slavenskih jezika koji imaju isti korijen, pri čemu su perfektivni članovi prefigirani različitim prefiksima, npr. ruski *delat' – sdelat'* i češki *dělat – udělat* ‘*praviti – napraviti*’, odnosno ‘*činiti – učiniti*’.

607) napominju da dio problema možda izvire i iz samoga termina aspektni par koji upućuje na dvočlanost odnosa, što je potaknulo gomilanje rasprava o tome kako prepoznati i razgraničiti prave aspektne parove (koji se razlikuju samo u aspektnim vrijednostima) od onih koji to nisu (koji se razlikuju ne samo u aspektnim vrijednostima nego i u leksičkome značenju), pri čemu se nije uzimalo u obzir da većina glagola postoji u većoj mreži odnosa.[42]

3. Kriteriji utvrđivanja aspektnih parova

3.1. *Historijski prezent kao test aspektne parnosti*

Od druge se polovine prošloga stoljeća u literaturi (npr. Isačenko 1968: 360) s pravom počinje upozoravati na nejasne kriterije kojima se određuju aspektni parovi kao i na činjenicu da kriteriji koje pojedini lingvisti primjenjuju zapravo ovise o njihovu shvaćanju značenja perfektivnoga aspekta. Iako su se pojedini aspektolozi (npr. Maslov 1948: 307) već davno počeli zauzimati za postavljanje objektivnih kriterija kojima bi se moglo razgraničiti aspektne parove od onih koji to nisu, čini se kako se situacija do danas nije znatno poboljšala. Naime, kako novija istraživanja (npr. Gorbova 2011: 21, 23) pokazuju, unatoč dugoj tradiciji bavljenja tom temom mjerila su i dalje vrlo raznolika, a status se aspektnoga para određuje proizvoljno, ovisi o subjektivnome stavu pojedinoga istraživača. Štoviše, pokazuje se kako se vrlo često čak ni jedna te ista osoba ne uspijeva cijelo vrijeme držati jednoga te istoga na početku odabranoga kriterija (v. Gorbova 2011).

Vrlo rano kao test aspektne parnosti, tj. leksičke identičnosti glagola oprečnoga aspekta za ruski se jezik predlaže primjena historijskoga prezenta (v. Maslov 1948: 307).[43] Mada jedan dio autora (npr. Zaliznjak i dr. 2010: 6) smatra da se spomenutim testom može provjeravati aspektna parnost u užem smislu, drugi dio autora (npr. Berger 2011: 35) upozorava na to da se spomenutim testom vrlo lako mogu pronaći imperfektivni parnjaci perfektivnih glagola, dok takav postupak praktički nije primjenjiv za pronalaženje perfektivnih parnjaka imperfektivnih glagola. Taj je test, dakle, kako se u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji (v. Lehmann

[42] Ovdje valja priložiti i opažanje ruskoga lingvista Plungjana (2016: 368): „[č]ini se da tradicionalni pojam vidskoga para više ometa pronicanje u specifičnosti slavenskoga vida nego što pridonosi njegovu primjerenu opisivanju te bi od njega bilo bolje odustati (u najmanju ruku na području znanstvene aspektološke teorije). Međusobni odnosi istokorijenskih glagola IPFV i PFV u pravilu su za red veličine složeniji nego što to zamišljaju pristaše teorije „vidskih parova“.“

[43] U ruskome, kao i u ostalim jezicima istočne aspektne izoglose, rečenice s perfektivnim aspektom u historijskome prezentu gramatički su neovjerene (Dickey 2000: 154).

2009b: 545) ističe, u najboljem slučaju primjenjiv samo na telične glagolske lekseme. Da je test manjkav,[44] jasno pokazuju i rezultati ankete među ruskim lingvistima koji su trebali vrednovati aspektnu parnost nekoliko zadanih ruskih glagola u paru (v. Gorbova 2011: 21–23). Iako su se svi jezikoslovci navodno koristili istim kriterijem – Maslovljevim testom – rezultati su njihovih procjena prilično varirali (v. Gorbova 2011: 23).

Na hrvatske je glagolske parove spomenuti test neprimjenjiv jer se historijski prezent može izricati i perfektivnim i imperfektivnim glagolima (v. Dickey 2000: 126–154).

3.2. *Aspektna tvorba kao test aspektne parnosti*

Kao što je već pokazano u razdjelima 2.2., 2.3. i 2.5., aspektnom se tvorbom kao testom aspektne parnosti koriste jezikoslovci koji pokušavaju osporiti leksičku identičnost prefiksalne izvedenice i njezina osnovnoga glagola tvrdeći pri tome kako čiste aspektne parove tvore prefigirani perfektivni glagoli i njihove sekundarne imperfektivne izvedenice (usp. Isačenko 1968: 366; Maslov 1963: 4; Silić 1978: 47). Međutim, valja napomenti kako aspektna tvorba kao kriterij leksičke identičnosti figurira i u radovima lingvista koji pokušavaju obraniti status prefiksalnih izvedenica kao čistih aspektnih parnjaka osnovnih imperfektivnih glagola. U tome slučaju jezikoslovci (npr. Raguž 2010: 187, usp. Forsyth 1970: 41) nemogućnost sekundarne imperfektivizacije prefigiranoga glagola (npr. **napisivati*) smatraju dokazom da osnovni imperfektivni glagol (npr. *pisati*) i njegova prefiksalna izvedenica (npr. *napisati*) imaju isto leksičko značenje.

Mnogo je razloga zašto bi se primjena aspektne tvorbe u utvrđivanju identičnost leksičkoga značenja aspektno oprečnih glagola trebala primjenjivati u najboljem slučaju sa zadrškom. Kao prvi razlog istaknut će se situacija u srodnim slavenskim jezicima kao što su npr. bugarski i makedonski. Naime, u spomenutim jezicima sekundarna imperfektivizacija zahvaća beziznimno gotovo sve prefigirane glagole (usp. Grickat 1966–67: 189; Beane 1988: 361).[45] U sljedećemu razdjelu navode se ostali argumenti protiv aspektne tvorbe kao testa aspektne parnosti.

[44] Više primjera koji raskrinkavaju metodološku problematičnost testa na primjeru ruske jezične građe može se naći u Plungjan (2016: 367–368).

[45] Anonimni recenzent na ovomu se mjestu pita zašto test sekundarne imperfektivizacije ne bismo mogli primjenjivati želimo li razviti kriterije koji funkcioniraju u hrvatskome. U ovomu se radu samo poziva na dozu opreza pri primjeni spomenutoga testa jer se u velikim korpusima hrvatskoga jezika kao što je npr. *hrWaC* mogu naći primjeri glagola kao što su *pročitavati*, *ponuđivati*, *skuha-*

3.3. *Aspektna tvorba i identičnost leksičkoga značenja*

Prethodni dijelovi ovoga rada jasno skreću pozornost na činjenicu da se identičnost leksičkoga značenja u ruskoj i hrvatskoj aspektološkoj literaturi vrlo često provjerava s pomoću izraza, odnosno načina na koji je tvoren aspektno oprečni član para. Cilj je ovoga razdjela s pomoću nekoliko primjera raskrinkati varljivost tvorbenoga testa, odnosno pokazati kako se vrstu glagolske tvorbe ne bi smjelo olako dovoditi u izravnu vezu s identičnošću značenja glagola u paru.

Neidentičnost leksičkoga značenja supletivnih i sufiksalnih izvedenica već se spominjala i u domaćoj aspektološkoj literaturi (v. npr. Cvikić i Jelaska 2007). Tako se uočava kako se glagoli *doći* i *dolaziti* razlikuju u značenju. Naime, glagol *doći* u razgovornome jeziku ima i značenje *stajati*, *koštati* koje pak *dolaziti* nema (Cvikić i Jelaska 2007: 193), usp. primjere (16a–b).[46]

(16a) *Zna li itko od vas ovdje koliko* ***dođe****IPFV kilogram najkvalitetnije franck kave ili recimo lavazze*? [hrWaC]

(16b) **Zna li itko od vas ovdje koliko* ***dolazi****IPFV kilogram najkvalitetnije franck kave ili recimo lavazze*?

Osim toga, u istome se radu (v. Cvikić i Jelaska 2007: 198) uočava da glagol *odgovoriti* i njegova sufiksalna izvedenica *odgovarati* nemaju identična značenja. Naime, dva su značenja ‘biti pogodan, biti dobar za neku namjenu’ i ‘snositi odgovornost za što’ svojstvena samo glagolu *odgovarati*, usp. (17a–b) i (18a–b).

(17a) *Do danas nitko nije* ***odgovarao****IPFV za taj zločin*. [hrWaC]

(17b) **Do danas nitko nije* ***odgovorio****PFV za taj zločin*.

(18a) *To mi je* ***odgovaralo****IPFV*. [hrWaC]

(18b) **To mi je* ***odgovorilo****PFV*.

Samo letimičnim pogledom u rječnike suvremenoga hrvatskoga jezika (npr. Matasović i Jojić 2002; Birtić i dr. 2012; Jojić i dr. 2015) uočavaju se novi primjeri neidentičnosti leksičkoga značenja. Tako primjerice imperfektivni glagoli *nalaziti se* i *prolaziti* imaju značenja ‘biti na kojemu mjestu, zauzimati koje mjesto ili prostor’ i

vati itd. za koje bi mnogi izvorni govornici tvrdili da su neovjereni. Međutim, kako korpusni podatci pokazuju, nema jamstva da se situacija u hrvatskome u daljnjoj ili bližoj budućnosti neće razvijati u sličnome smjeru kao u makedonskome i bugarskome.

[46] Riječ je o svojevrsnome paradoksu. Naime, spomenuto leksičko značenje ima imperfektivnu aspektnu vrijednost iako se izražava glagolom čiji morfološki oblik upućuje na perfektivnost.

'protezati se kroz prostor' koja nisu svojstvena njihovim osnovnim glagolima *naći se* i *proći*, usp. (19a–b) i (20a–b).

(19a) *Grad* ***se nalazio****IPFV na obali mora*. [hrWaC]

(19b) **Grad* ***se našao****PFV na obali mora*.

(20a) *Staza je* ***prolazila****IPFV kroz najljepše dijelove Beča ...* [hrWaC]

(20b) **Staza je* ***prošla****PFV kroz najljepše dijelove Beča ...*

Nadalje, pregledavanjem rječnika vrlo se brzo stječe dojam da gore spomenuti par glagola *odgovoriti – odgovarati* nije iznimka. Naime, sufiksalno tvoreni glagoli koji nemaju identično značenje kao njihovi osnovni glagoli nisu rijetkost u hrvatskome jeziku. Primjer (21a–b) zorno ukazuje na to kako glagol *uspijevati* ima značenje 'dobro rasti, davati ploda' koje nije svojstveno njegovu osnovnome glagolu *uspjeti*. Zanimljiv su primjer glagoli *dati – davati* s obzirom na to da osnovni perfektivni glagol *dati* ima stativno značenje 'imati volje za što' koje nije svojstveno njegovoj sufiksalnoj imperfektivnoj izvedenici *davati*, usp. (22a) i (22b). Sufiksalna imperfektivna izvedenica *davati* nema spomenuto značenje zato što je značenje 'imati volje za što' već samo po sebi imperfektivno, iako je izraženo glagolom koji je na morfološkoj razini perfektivan.

(21a) *Na njemu može* ***uspijevati****IPFV i lavanda koje dosad ondje nije bilo*. [hrWaC]

(21b) **Na njemu može* ***uspjeti****PFV i lavanda koje dosad ondje nije bilo*.

(22a) *Ne* ***da****IPFV mi se više. Ovo nije život*. [hrWaC]

(22b) **Ne* ***daje****IPFV mi se više*.

Kako se u razdjelu 2.5. ističe, u aspektološkoj se tradiciji ne osporava leksička istovjetnost supletivnih i sufiksalnih parnjaka. Međutim, premda neke supletivne i sufiksalne izvedenice i njihovi osnovni glagoli zaista imaju identična leksička značenja (npr. *prići – prilaziti*, *ući – ulaziti*, *otkriti – otkrivati*,[47] *otvoriti – otvarati*, *potpisati – potpisivati*), postoje slučajevi supletivnih i sufiksalnih izvedenica s jasnim razlikama u leksičkome značenju, što se zorno vidi i u gore navedenim primjerima. Gore spomenutim primjerima mogu se još pridodati i glagoli kao što su *iznijeti – iznositi*, *umrijeti – umirati*, *predstaviti – predstavljati*, *održati – održavati* te

[47] Usporedbom rječničkih definicija Birtić i dr. (2012: 464–465) uočava se da je značenje 'izvesti u javnost kakva nepoznatog umjetnika ili kakvu drugu talentiranu osobu' pripisano samo natuknici *otkriti*. Međutim, primjeri iz *hrWaC-a* kao što je (i) *Otkrivamo mlade talente ...* potvrđuju da se spomenuto značenje može i treba pripisati i natuknici *otkrivati*.

mnogi drugi koje bi se zasigurno moglo pronaći pri pomnoj raščlambi i usporedbi značenja.[48, 49]

Kada se govori o odnosu aspektne tvorbe i statusu aspektnih parova valja dodati kako se u jednomu novijemu kognitivnolingvističkome korpusnome istraživanju o profilu ruskih aspektnih parova (v. Janda i Lyashevskaya 2011) primjenom χ^2 testa pokazuje kako među aspektnim parovima tvorenima prefiksacijom i sufiksacijom nema nikakve statistički značajne razlike. Spomenuti rezultati, dakle, jasno upućuju na to da je „povlašteni status" koji se u aspektološkoj tradiciji dugo pripisivao sufiksalnim parnjacima zapravo empirijski, odnosno znanstveno neutemeljen.

I na kraju, valja istaknuti kako semantička raznolikost aspekta nije uvijek paralelna morfološkoj, odnosno semantičke razlike ne dubliraju morfološke iz čega proizlazi da se morfologija ne može smatrati dovoljnim uporištem za semantičko istraživanje (v. Breu 1980: 204–205; usp. Maslov 1948: 305). Tako je u ovome radu na već nekoliko mjesta jasno pokazano da nijedna od spomenutih tvorbi ne može jamčiti identičnost značenja članova aspektnoga para jer do pomicanja leksičkoga značenja dolazi ne samo tijekom prefiksacije nego i tijekom sufiksacije i supletivne tvorbe. Da je to uistinu tako, pokazuju i primjeri s inkoativnim značenjima koja su se uglavnom smatrala posljedicom prefiksacije (npr. *znati – doznati*, *voljeti – zavoljeti*). Međutim, neki jezikoslovci (npr. Breu 1980: 205) s pravom upozoravaju na činjenicu da spomenuto značenje može biti svojstveno i osnovnome glagolu koji ulazi u odnos sufiksacije (npr. *shvatiti – shvaćati*, *pripasti – pripadati*). Takvi primjeri jasno upućuju na to da bi (barem u domaćemu) jezikoslovlju trebalo ili mijenjati način na koji se utvrđuje čine li dva glagola aspektni par ili pak samo shvaćanje aspektnoga para. Kako to čine dva njemačka aspektologa, prikazuje se u sljedećemu razdjelu.

4. Aspekt kao gramatička kategorija s leksičkim temeljem

4.1. *Leksičko značenje, akcionalna obilježja i aspektna parnost*

Jezikoslovci koji izlaze iz tradicionalnih okvira (npr. Šarić 2011: 8) uočavaju kako se takvim pristupom u aspektnoj opreci promatraju glagoli samo dviju od ukupno

[48] Na jednome mjestu, skriveno u fusnoti, veliki ruski aspektolog Maslov (1963: 4) ipak priznaje da zaista postoje slučajevi kada glagoli tvoreni imperfektivizacijom dobivaju nova značenja koja nisu svojstvena njihovim osnovnim perfektivnim glagolima. Na istome mjestu napominje kako je to iznimno rijetka pojava, a ne pravilo te ističe kako u svim slavenskim jezicima vrijedi pravilo da prefiksacija unosi nova značenja.

[49] Neki zanimljivi primjeri mogu se naći i u Polančec (2018).

četiriju vendlerijanskih grupa, tj. glagoli postignuća i ostvarivanja, dok se iz njih isključuju aktivnosti i stativni glagoli. Očito je kako je tradicionalno shvaćanje aspektnih parova izraz statičnoga i površnoga razumijevanja aspektne i akcionalne semantike, a posljedica je krive predodžbe da se perfektivnim aspektnim parnjacima, odnosno perfektivnim aspektom mora izražavati dostizanje unutrašnje granice (usp. Thelin 1980: 187). Neki njemački aspektolozi (npr. Breu 1985: 14; Lehmann 2009a: 3) upozoravaju kako je takvo ograničavanje aspektne opreke na teličnost teorijski nezadovoljavajuće i neodgovarajuće jer se u granicama takvoga pristupa samo relativno malen broj glagola može promatrati u okviru aspektnoga para. Naime, očekuje li se da svi perfektivni glagoli označavaju telične glagolske situacije, tada se *a priori* iz binarnoga aspektnoga sustava isključuju glagoli drugih akcionalnih obilježja (usp. Holden 1990: 134). Kako bi se u aspektnu opreku uključio veći broj glagola, neki aspektolozi počinju uzimati u obzir i glagole drukčijih akcionalnih obilježja i njihove izvedenice.

4.1.1. *Aspektni parovi u Breuovoj teoriji interakcije leksika i aspekta*

U spomenutoj se teoriji nastoji zadržati kriterij leksičke istovjetnosti dvaju glagola u paru pri čemu se mijenja shvaćanje dostizanja, odnosno ostvarivanja granice glagolske situacije kako bi se u konačnici u svim slavenskim jezicima puno veći broj glagola mogao promatrati unutar aspektne opreke, odnosno para (v. Breu 1985: 14). Za razliku od tradicionalnih aspektologa koji su bili orijentirani na dostizanje „unutarnje“ granice, dakle isključivo na telične glagolske lekseme, njemački aspektolog Breu (1985: 15) dopušta i ostvarivanje vanjskih granica u slučaju ateličnih glagola. U tome se pristupu, dakle, ne ignorira činjenica da su glagoli po svojim akcionalnim obilježjima vrlo heterogeni te se priznaje valjanost aspektne opreke i u slučaju prefigiranih izvedenica osnovnih ateličnih leksema. I u toj se teoriji, baš kao i u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj (v. sljedeći razdjel), svako pojedino značenje višeznačnoga glagola promatra odvojeno. Uzrok tomu leži u činjenici da se glagol kao cjelina (sa svim svojim značenjima) vrlo često ne može jednoznačno klasificirati s obzirom na akcionalna obilježja. Naime, višeznačni glagoli za svako svoje pojedino značenje mogu imati različita akcionalna obilježja (usp. npr. Mehlig 1981: 112; Breu 1985: 28).[50]

[50] Da različita značenja višeznačnoga (hrvatskoga) glagola mogu imati različita akcionalna obilježja, jasno se vidi i iz primjera u razdjelu 3.3., npr. telično *odgovarati* u značenju ‘izricati odgovore na postavljeno pitanje’ nasuprot ateličnome *odgovarati* u značenjima ‘snositi odgovornost za što’ i ‘biti pogodan, biti dobar za neku namjenu’.

U Breuovoj teoriji interakcije leksika i aspekta telične se glagole razlikuje s obzirom na to je li imperfektivnim glagolom moguće izraziti progresivnu glagolsku situaciju prije dostizanja unutrašnje granice ili ne (v. Breu 1985: 17; 1994: 28).[51]

Postupnim teličnim glagolima moguće je izraziti glagolsku situaciju u tijeku prije samoga dostizanja unutrašnje granice (v. Breu 1985: 17; 1994: 28–29). Tako perfektivni telični glagol *otkriti* u svojemu značenju 'maknuti ili skinuti što s koga ili s čega' ulazi u aspektni par sa svojom sufiksalnom imperfektivnom teličnom izvedenicom *otkrivati* u istome značenju. Slično vrijedi i za imperfektivne telične glagole i njihove perfektivne izvedenice. Kao primjer mogu poslužiti glagoli *pećі* i *ispećі* u značenju 'pripremati sirovu hranu u pećnici ili na vatri, najčešće bez dodatka tekućine ili vode'. Perfektivnoj se izvedenici *ispećі* u spomenutome značenju priznaje punopravni status aspektnoga parnjaka jer se njome izražava isto leksičko značenje, razlika je jedino u informaciji o granici. Naime, perfektivnim se glagolom izražava dostizanje unutrašnje granice koja je inherentna imperfektivnome osnovnome glagolu u spomenutome značenju (usp. Breu 1985: 15). Kao drugi primjeri aspektnih parova toga tipa mogu poslužiti *umirati – umrijeti*, *pisati – napisati*, *čitati – pročitati* itd.

Međutim, nekim se imperfektivnim izvedenicama teličnih perfektivnih leksema ne može izražavati glagolska situacija u tijeku prije ostvarivanja unutrašnje granice. Ti se glagoli nazivaju potpuni telični glagoli, a njihovim se imperfektivnim izvedenicama situacija apstrahira u neaktualno područe te služe za izricanje npr. habitualnih, odnosno iterativnih aspektnih funkcija (v. Breu 1985: 17; 1994: 29). To se može ilustrirati s pomoću perfektivnoga teličnoga glagola *otkriti* u značenju 'doznati ono što se ne zna ili što je tajno, prouzročiti da se što dozna' koji ulazi u aspektni par sa svojom sufiksalnom imperfektivnom teličnom izvedenicom *otkrivati* u istome značenju. Dok se perfektivnim članom opreke upućuje na dostizanje unutarnje granice, njegovom se imperfektivnom izvedenicom izražava habitualnost, odnosno iterativnost (usp. Breu 1985: 16; 1994: 29). Drugi primjeri takvih parova u hrvatskome jeziku bili bi npr. *nalaziti – naći* te *pobijediti – pobjeđivati* i njima slični.

Unutar grupe stativnih glagola izdvajaju se dvije različite podgrupe: apsolutno stativni glagoli i relativno stativni glagoli. Prvi (npr. *imati*, *težiti* i *sastojati se*) spadaju u grupu *imperfectiva tantum* glagola jer njihovo inherentno leksičko značenje isključuje bilo kakvu mogućnost ograničavanja glagolske situacije (usp. Breu 1985: 16; 1994: 28). Za razliku od njih relativno stativni glagoli dopuštaju izricanje po-

[51] Breu, dakle, u svojoj teoriji u obzir uzima akcionalnu podjelu na glagole postignuća i ostvarivanja koja se pripisuje Vendleru (1957).

četne granice, odnosno upućivanje na početak, tj. ulazak u stativnu situaciju.[52] U skladu s tim prefiksalne inkoativne izvedenice i njihovi osnovni imperfektivni atelični glagoli (ali i osnovni perfektivni glagoli i njihove sufiksalne imperfektivne izvedenice) smatraju se punopravnim članovima aspektnoga para (usp. Breu 1985: 15).[53] Prema Breuovoj teoriji interakcije leksika i aspekta relativno stativni glagol *vjerovati* u svojemu značenju 'biti uvjeren u istinitost onoga što tko govori' i njegova prefiksalna inkoativna izvedenica *povjerovati* čine aspektni par. Dok se osnovnim glagolom izražava stativna glagolska situacija, njegovom se izvedenicom upućuje na tzv. lijevu granicu te iste glagolske situacije, odnosno na ulazak u spomenutu stativnu situaciju. Neki drugi primjeri aspektnih parova ovoga tipa bili bi *znati – doznati*, *voljeti – zavoljeti*, *shvaćati – shvatiti*, *pripadati – pripasti* (usp. Breu 1985: 15–16; 1994: 28).

Značenje glagola aktivnosti u teoriji dopušta izricanje dviju vanjski uvjetovanih granica radnje, početne i završne (usp. Breu 1985: 16; 1994: 28). U skladu s tim u ruskome se jeziku perfektivne delimitativne izvedenice smatra punopravnim perfektivnim parnjacima osnovnih imperfektivnih glagola aktivnosti (v. Breu 1985: 16).[54] Kao primjer navode se ruski glagoli *rabotat' – porabotat'* '*raditi – raditi neko vrijeme*' (usp. Breu 1985: 16; 1994: 25). Međutim, sam autor priznaje da je u nekim slavenskim jezicima, u koje spada i hrvatski, izricanje delimitativnosti slabo razvijeno.[55] U skladu s postavkama te teorije kao hrvatski primjer opreke toga tipa eventualno bi se mogli navesti glagoli *razgovarati – porazgovarati* u svojemu značenju 'voditi s kim razgovor'[56] te *živjeti – poživjeti* u značenju 'biti živ, u životu, postojati u skladu svih životnih funkcija' (usp. Kravar 1980a).

[52] O toj mogućnost također govori i Filip (1994: 228).

[53] Takva shvaćanja nisu novost u aspektološkim promišljanjima, i u nekim starijim ruskim radovima (v. npr. Vinogradov 1947: 535) smatralo se da su *ljubit' – poljubit'* '*voljeti – zavoljeti*' aspektni par. Međutim, to nipošto nije bilo jednoglasno mišljenje jer je dio aspektologa zastupao tvrdnju (v. npr. Maslov 1948: 306–307) da takvi glagoli izražavaju razliku u leksičkome značenju zbog čega ih se ne može smatrati aspektnim parovima.

[54] Sve je više autora (npr. Breu 1985; 1994; Lehmann 2009a; 2009b; Dickey 2006; Janda 2007a; Zaliznjak i dr. 2010: 17) koji ruskim delimitativnim glagolima priznaju status aspektnoga parnjaka pri čemu se tvrdi da se radi o vrlo visokome stupnju gramatikalizacije spomenutoga prefiksa.

[55] Tek manji dio hrvatskih glagola aktivnosti može tvoriti perfektivne delimitativne parnjake (v. Dickey 2012: 92–93).

[56] Mnogi izvorni govornici reći će da perfektivni članovi aspektne opreke ovoga tipa, za razliku od ruskih, ne sadrže samo izricanje lijeve i desne granice, dakle upućivanje da se provelo neko neodređeno vrijeme u toj glagolskoj situaciji, nego i dodatnu značenjsku nijansu 'kratko vrijeme' što se ovdje ne želi poricati. Na ovome se mjestu samo u duhovitome tonu može dodati da je vrlo relativno što to točno jest 'provesti kratko vrijeme, neko vrijeme ili dugo vrijeme razgovarajući s nekim', po-

I na kraju valja dodati kako se u okviru ove teorije ingresivne (npr. *zaigrati*, *zaplivati*) i egresivne (npr. *odigrati*, *otplivati*) prefigirane izvedenice i njihove osnovne imperfektivne glagole aktivnosti (npr. *igrati*, *plivati*) ne smatra pravim aspektnim parovima.[57] Napominje se kako se spomenutim izvedenicama modificiraju vanjske granice čije ostvarivanje dopušta značenje osnovnih imperfektivnih glagola aktivnosti. Točnije govoreći, spomenutim se prefigiranim izvedenicama izriče samo jedna od dviju mogućih granica. Međutim, u slavenskim jezicima u kojima je izricanje delimitativnosti slabo razvijeno ingresivne i egresivne perfektivne izvedenice ateličnih glagola aktivnosti gotovo su jedina mogućnost da se glagolsko značenje sadržano u osnovnome glagolu izrazi u okviru perfektivnoga aspekta (usp. Breu 1985: 13). Upravo zbog toga ingresivne i egresivne perfektivne glagole smatra se rubnim, tj. neprototipnim aspektnim parovima, tim više jer se njihova leksička razlika u kontekstu može dokinuti, odnosno izgubiti (v. Breu 1985: 13).[58, 59]

4.1.2. *Aspektni parovi u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji aspekta*

Ova teorija unatoč svojoj posebnoj terminologiji[60] ima mnogo dodirnih točaka s teorijom predstavljenom u prethodnome razdjelu. Za razliku od Breuove teorije o interakciji leksika i aspekta u kojoj se razlikuju postupni i potpuno telični glagolski leksemi, u ovoj se teoriji ne pridaje posebna važnost tome može li se imperfektivnom glagolskom izvedenicom označavati proces, odnosno trajanje prije dostizanja cilja. Dakle, svi se telični glagolski leksemi promatraju unutar jedne grupe (v. Lehmann 1998: 298–299, 306–307; 1999: 224).

Kao što se iz definicije (12) može iščitati, za utvrđivanje aspektne parnosti ključno je obilježje djeljivosti, odnosno faznosti glagolske situacije. Nasljedujući aspe-

sebice kada se u obzir uzme perspektiva muških i ženskih sudionika, odnosno promatrača vođenoga razgovora.

[57] Breu (1985: 12) slično kao i ruski aspektolozi staroga kova smatra da se članovima aspektnoga para, s obzirom na to da je aspekt gramatička kategorija, smije izražavati samo gramatička, dakle razlika u aspektnim vrijednostima, a ne leksička razlika. Ingresivnim i egresivnim perfektivnim izvedenicama mijenja se izražavanje potencijalno mogućih vanjskih granica upisanih u leksičkome značenju, što za njega ujedno podrazumijeva i izlaženje iz okvira aspektne opreke.

[58] Važno je napomenuti kako Breu (1985: 13) ističe da bez odgovarajućega konteksta razlika između potpune identičnosti telične parnjaka i relativne identičnosti rubnih parnjaka ostaje postojana.

[59] Kada su u pitanju atelični glagoli aktivnosti i njihove perfektivne izvedenice sličnoga je mišljenja i njemački aspektolog Mehlig (1981: 103–105).

[60] Ovdje će se u svrhu usporedbe, koliko je to moguće, primjenjivati ista terminologija.

ktološku literaturu u kojoj se prepoznaje homogenost[61] ateličnih glagola aktivnosti, u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji glagolskoga aspekta smatra se da početna, završna i središnja faza neke aktivnosti označavaju iste entitete kao i sama aktivnost (v. Lehmann 1999: 232; usp. Vendler 1957: 146). Drugim riječima, u toj se teoriji glagolskoga aspekta aspektnim parnjacima ne smatraju samo delimitativne perfektivne izvedenice osnovnih imperfektivnih glagola aktivnosti, nego i ingresivne (npr. *zaigrati*) i egresivne (npr. *odigrati*) (v. Lehmann 1999: 218, 2009a: 11–12). To je jedna od važnijih razlika između Lehmannove formalno-funkcionalne teorije i Breuove teorije o interakciji leksika i aspekta jer se u potonjoj ingresivne i egresivne lekseme smatra samo rubnim aspektnim parnjacima (usp. Breu 1985: 13, 16).[62] Takvo shvaćanje aspektne opreke koja se temelji na identičnosti glagolske situacije ili njezinih faza puno je prikladnije za jezike kao što je hrvatski s obzirom na (ne)mogućnost tvorbe delimitativnih perfektivnih izvedenica. Kada se sve uzme u obzir, čini se kako je u hrvatskome jeziku u slučaju ateličnih glagola aktivnosti profiliranje početne i(li) završne faze glagolske situacije zapravo jedini način ostvarivanja glagolske opreke.

Postoji još jedna temeljna razlika između Breuove teorije o interakciji leksika i aspekta i Lehmannove formalno-funkcionalne teorije. Naime, u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji posebna se pozornost pridaje glagolskim leksemima koji se tek u kontekstu ostvaruju ili telično ili atelično (v. Lehmann 1998: 297; 1999: 228). Drugim riječima, bez konteksta odnosno dopuna spomenuti glagolski leksemi imaju nespecificiranu teličnost. S obzirom na to mogu ostvarivati aspektnu opreku prefiksima koji su tipični za telične lekseme (npr. *gledati – pogledati*) ili prefiksima koji su tipični za atelične lekseme (npr. *gledati – odgledati*) (v. Lehmann 1999: 218; 2009a: 26).

I na kraju valja dodati kako u okviru te teorije u načelu gotovo sve vrste glagola mogu ostvariti aspektnu opreku. Izuzetak su, baš kao i u Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta apsolutno stativni leksemi (npr. *značiti*, *smatrati*, *odnositi se*) (v. Lehmann 1993: 277; 1999: 226; 2009a: 8).

[61] Homogenost, jednostavno rečeno, upućuje na logičku istovrijednost glagolske situacije i njezinih dijelova (v. Anstatt 2003: 27).

[62] U nekim se novijim ruskim aspektološkim radovima (npr. Gorbova 2011: 38), slično kao i u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji te dijelom Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta, predlaže da se uz aspektne parove koji su nastali sekundarnom imperfektivizacijom i zamjenom tematskoga vokala, koji čine najuži krug aspektnih parova, kao aspektni parovi promatraju i oni kod kojih postoji opreka s obzirom na (ne)trenutačnost te aspektni parovi kod kojih imperfektivni član označava srednji stadij nekoga procesa, dok se perfektivni odnosi na cijelu glagolsku situaciju ili pak njezin početak.

4.2. *Neparni glagoli*

Monoaspektnim glagolima nazivaju se glagoli koji dolaze u samo jednome aspektnome obliku, kao *imperfectiva* ili kao *perfectiva tantum*, što znači da ne ulaze u aspektne parove (Gehrke 2002: 25; Gagarina 2004: 40; Skibicki 2007: 285). U najranijoj ruskoj aspektološkoj literaturi kao uzroci aspektne neparnosti najčešće su se navodila morfološka i fonološka ograničenja, crkvenoslavensko i dijalektalno podrijetlo te arhaičnost, dok su se semantički uzroci spominjali sporadično i nisu se dovodili u neku sustavnu vezu ili obrazac (v. Maslov 1948: 307). Prvi iskorak u razmišljanju o semantici kao o primarnome uzroku aspektne neparnosti učinio je veliki ruski aspektolog Maslov (1948).[63] Kao što je u prethodnim razdjelima pokazano i u okviru Breuove teorije o interakciji leksika i aspekta, baš kao i u okviru Lehmannove formalno-funkcionalne teorije, leksički temelj, odnosno apsolutno stativno značenje ističe se kao glavni uzrok nemogućnosti tvorbe aspektne opreke (usp. Breu 1980; 1985; 1994; Lehmann 1981; 1984; 1988; 2009a; 2009b).

Dok se većina jezikoslovaca slaže s činjenicom da stativni glagolski leksemi teško ulaze u aspektnu opreku, čini se kako još uvijek nema usuglašenoga odgovora na pitanje mogu li atelični glagoli aktivnosti tvoriti perfektivne parnjake. Naime, kao što je iz prethodnih razdjela razvidno, dok se u Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta (Breu 1985; 1994) samo delimitativnim perfektivnim izvedenicama priznaje status pravih aspektnih parnjaka, a ingresivnim i egresivnim samo rubni, u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji, koja ne polazi od granica, nego od faznosti (djeljivosti) unutrašnje strukture glagolske situacije, punopravni se status aspektnih parnjaka osnovnih glagola aktivnosti priznaje svim spomenutim perfektivnim izvedenicama (Lehmann 2009a; 2009b).

U svezi s tim valja ponoviti kako jezikoslovna literatura ne daje jednoznačan odgovor na pitanje koliko zapravo ima *imperfectiva* i *perfectiva tantum* glagola. Dok dio autora (npr. Ridjanović 2012: 348) tvrdi da je tako nešto relativno čest slučaj, drugi dio autora (npr. Janda 2004: 489) argumentira da tek nekolicina glagola ne uspijeva tvoriti odgovarajuće izvedenice suprotnoga aspekta.[64] To samo još jedanput potvrđuje da razlike u odgovoru zapravo proizlaze iz različitih shvaćanja aspektne opreke: ograničavaju li se aspektni parovi samo na glagole tvorene sufik-

[63] I neki hrvatski aspektolozi (npr. Kravar 1980b: 13) vrlo rano uviđaju ključnu ulogu leksičkoga značenja u nastanku tzv. aspektne defektivnosti, tj. nemogućnosti izricanja aspektne opreke.

[64] Anonimni recenzent ističe kako su u hrvatskome *perfectiva tantum* uglavnom trenutačni i stilski obilježeni glagoli (npr. *banuti*, *prenuti se*), s time da napominje kako takvi glagoli ne moraju uvijek nužno biti stilski obilježeni (npr. *buknuti*) te na kraju zaključuje kako je riječ o glagolima niske čestotnosti.

sacijom, broj neparnih, odnosno *tantum* glagola raste. Uključi li se pak u priču o aspektnim parovima čimbenik akcionalnih obilježja, kao npr. u Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji, kognitivnoj lingvistici, Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta, broj glagola koji ne ulaze u aspektnu opreku drastično opada.

5. Aspektne opreke za 100 najčešćih hrvatskih glagola

5.1. *Istraživačko pitanje*

S obzirom na to da je u dosadašnjim dijelovima ovoga rada pokazano kako se shvaćanja aspektnih parova znatno razlikuju, u ovome se razdjelu na građi od 100 najčešćih glagola hrvatskoga jezika empirijski želi provjeriti koliko zapravo broj aspektnih parova i *tantum* glagola varira ovisno o tome koji je pristup aspektnome paru odabran. Kako bi se utvrdilo koji glagoli imaju aspektne parnjake, primijenjena su četiri različita pristupa: strogi morfološki, odnosno sufiksalno-supletivni pristup (v. razdjele 2.2., 2.3. i 2.5.), didaktički (v. razdjel 2.6.) te pristupi predstavljeni u Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta i Lehmannovoj formalno-funkcionalnoj teoriji (v. razdjele 4.1.1. i 4.1.2.). U skladu s postavkama spomenutih pristupa provjerilo se koliko glagola iz uzorka od 100 najčešćih hrvatskih glagola u okviru svojega prvoga (ili jedinoga) značenja dolazi u aspektnome paru. Osim toga utvrdilo se koliko glagola i koji to točno glagoli prema svakome pojedinome spomenutome pristupu ne ulaze u aspektnu opreku.

5.2. *Građa i metodologija*

Konkordance sa svim pojavnicama svih glagola hrvatskoga jezika u *hrWaC-u* (Ljubešić & Klubička 2014) dobivene su s pomoću CQL upita [tag="V.*"]. Nakon toga primijenjena je NoSketch Engine funkcija „frequency“ te je na prvoj razini izvršeno razvrstavanje po natuknicama. Dobiveni rezultati prvo su skinuti kao .txt datoteka, a potom su otvoreni s pomoću programa Excel kako bi se obavila daljnja ručna obrada, odnosno provjera uzorka. U uzorak su uključeni perfektivni i imperfektivni glagoli, a s popisa su uklonjeni dvovidni i modalni glagoli te pogrešno anotirani oblici koji nisu odgovarali nijednoj glagolskoj natuknici. Kao što se u tablici 1 u dodatku može vidjeti, konačni se popis sastojao od 51 imperfektivnoga i 49 perfektivnih glagola. Glagoli su u tablici posloženi po abecednome redu, a u prvome stupcu nalazi se podatak o rangu njihove čestotnosti.

Kako je već ranije istaknuto, višeznačni glagoli za svako svoje pojedino značenje mogu imati različita akcionalna obilježja (v. Mehlig 1981: 112; Breu 1985: 28).

S obzirom na to pri analizi provedenoj u okviru ovoga rada u obzir su uzimana samo prva u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* (Birtić i dr. 2012) navedena značenja svakoga pojedinoga glagola s popisa. U slučaju da se u rječničkoj definiciji navodi nekoliko varijanata prvoga značenja, onda je u obzir uzimano samo ono značenje koje je bilo navedeno pod 1a.

U okviru strogoga morfološkoga pristupa kao aspektni parnjaci glagola s popisa u obzir su dolazile samo supletivne i sufiksalne izvedenice, s izuzetkom *-nu-* glagola (v. razdjele 2.2., 2.3., 2.5.). U skladu s tim pristupom svi neizvedeni imperfektivni glagoli kao i dva *-nu-* glagola s popisa nemaju aspektne parnjake, što u tablici 1 signalizira 0.

Kao što je već istaknuto u razdjelu 2.6., didaktički pristup aspektnim parovima ima nešto drukčiji pogled na potencijalne članove aspektne opreke. Upravo zbog toga provjereno je koji su od glagola iz analizirane građe navedeni u *Rječniku aspektnih parova* (v. Opačić i dr. 1978: 189–273). Budući da se dio glagola iz analizirane građe ne nalazi u tome djelu, na mjesto predviđeno za njihove aspektne parnjake stavljen je znak ?. Taj znak ne treba izjednačavati sa znakom 0 jer znak ? ne znači da aspektnoga parnjaka nema, nego da nije potpuno jasno ima li ga ili ne i ako ga ima koji bi bio njegov oblik.

U stupcu ILA navode se aspektni parnjaci koji su dopušteni prema kriterijima Breuove teorije o interakciji leksika i aspekta (v. razdjel 4.1.1.). Drugim riječima, kao perfektivni i imperfektivni aspektni parnjaci priznaju se samo oni koji izražavaju one granice koje su s obzirom na značenje njihovih osnovnih glagola vjerojatne i moguće.

Pod stupcem FFT navode se aspektni parnjaci 100 najčešćih hrvatskih glagola prema uvjetima Lehmannove formalno-funkcionalne teorije (v. razdjel 4.1.2.) u kojoj se aspektnim parnjacima smatraju perfektivni i imperfektivni glagoli koji označavaju iste entitete ili različite faze istih entiteta.

5.3. *Rezultati*

Prema strogome morfološkome pristupu koji kao aspektne parnjake ne priznaje prefiksalne izvedenice, kao ni izvedenice tvorene semelfaktivnim sufiksom *-nu-*, tek polovina od 100 najčešćih glagola ulazi u aspektnu opreku. Riječ je o teličnim glagolskim leksemima koje se, kao što je već na više mjesta bilo istaknuto, smatra središtem slavenske aspektne kategorije. Među 50 glagola koji ne dolaze u aspektnome paru nalaze se 43 imperfektivna i 7 perfektivnih glagola. Od potonjih dva su tvorena semelfaktivnim sufiksom *-nu- istaknuti* i *krenuti*, dok su ostali glagoli iz-

vedeni prefiksacijom (npr. *izgubiti*, *napraviti* i *poslati*). Među imperfektivnim glagolima koji prema ovome pristupu ne mogu izvoditi perfektivne parnjake identičnoga leksičkoga značenja prevladavaju atelični glagoli aktivnosti (npr. *čekati*, *držati* i *igrati*). Osim njih u skupini neparnih aspektnih glagola nalaze se atelični relativno (npr. *nadati se*, *vjerovati* i *voljeti*) i apsolutno stativni leksemi (npr. *izgledati*, *odnositi se* i *smatrati*).

Iako se popis glagola u *Rječniku aspektnih parova* (Opačić i dr. 1978: 189–273) i uzorak od 100 najčešćih glagola izrađen u svrhe ovoga istraživanja podudaraju tek u 50 glagola,[65] čini se kako je to dovoljno da se izvedu neke zanimljive usporedbe i zaključci. Usporedba didaktičnoga i morfološkoga pristupa aspektnome paru, koja se, dakle, temelji na samo 50 u *Rječniku aspektnih parova* (Opačić i dr. 1978) potvrđenih glagola, nedvoznačno otkriva da u didaktičkome pristupu ima čak 18 aspektnih parova više. Naime, ne samo da se u didaktičkome pristupu i semelfaktivnim izvedenicama priznaje status aspektnih parnjaka nego su i prefigirane izvedenice osnovnih imperfektivnih teličnih i difuznih glagola ravnopravni članovi aspektne opreke (npr. *pričati – ispričati* te *čitati – pročitati*). Nadalje, pozorniji uvid u popis otkriva kako se i perfektivne izvedenice relativno stativnih glagola smatraju aspektnim parnjacima (npr. *voljeti – zavoljeti* i *željeti – poželjeti*).[66]

S obzirom na to da se u Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta smatra kako ne samo postupno i potpuno telični glagoli tvore aspektne parove nego se ostvarivanje aspektne opreke priznaje i u okviru relativno stativnih glagola i glagola aktivnosti (v. razdjel 4.1.1.), tek 21 glagol iz uzorka u okviru ovoga teorijskoga pristupa ne ostvaruje aspektnu opreku. U prvome redu riječ je o apsolutno stativnim glagolskim leksemima (npr. *imati*, *postojati*, *značiti* i *smatrati*) te o glagolima aktivnosti koji u hrvatskome jeziku nemaju delimitativne parnjake (npr. *sudjelovati*, *uživati*, *ići*, *nositi*, *voditi*).

U okviru Lehmannove formalno-funkcionalne teorije (v. razdjel 4.1.2.) u načelu gotovo svi glagoli mogu ostvariti aspektnu opreku. Izuzetak su od toga apsolutno

[65] U *Rječniku aspektnih parova* (Opačić i dr. 1978) nije potvrđeno 48 glagola iz uzorka pa je, kao što je već objašnjeno u razdjelu 5.2., na mjestima njihovih potencijalnih aspektnih parnjaka unesen znak ?. Glagoli su *raditi* i *stajati* potvrđeni u spomenutome rječniku, no u drugim značenjima pa su zbog toga bili isključeni iz daljnje analize.

[66] Premda se iz tablice 1 ne vidi smatraju li se u okviru didaktičkoga pristupa ingresivne i egresivne perfektivne izvedenice aspektnim parnjacima osnovnih imperfektivnih glagola aktivnosti, primjeri poput *plakati – zaplakati*, *plivati – zaplivati* te *putovati – otputovati*, potvrđeni u *Rječniku aspektnih parova* (Opačić i dr. 1978), daju potvrdan odgovor.

stativni glagoli (npr. *imati*, *postojati*, *značiti*, *smatrati*, *odnositi se*). Za razliku od pristupa aspektnim parovima u Breuovoj teoriji o interakciji leksika i aspekta u kojemu se kao aspektne parnjake imperfektivnih glagola aktivnosti priznaje samo delimitativne aspektne parnjake, u Lehmannovu formalno-funkcionalnome pristupu i ingresivne (npr. *igrati – zaigrati*) i egresivne (npr. *igrati – odigrati*) perfektivne izvedenice smatra se punopravnim članovima aspektne opreke. To je i razlog zašto u okviru te teorije samo 17 od 100 glagola iz uzorka nema aspektne parnjake.

5.4. *Rasprava: funkcionalna strana gramatičke kategorije aspekta i nužnost promjene paradigme*

Kako je u prethodnome razdjelu pokazano, pristupi u okviru Lehmannove formalno-funkcionalne i Breuove teorije o interakciji leksika i aspekta i didaktički pristup ne razlikuju se značajno u broju glagola koji mogu ostvariti aspektnu opreku. Međutim, ako je suditi po rezultatima ovoga istraživanja, u okviru strogoga morfološkoga pristupa tek polovina svih hrvatskih glagola ima aspektne parnjake. Problem je to koji se već spominjao u ruskoj aspektološkoj literaturi (v. npr. Čertkova 1996: 100–101): usko strukturalističko shvaćanje aspektnih parova kao onih tvorenih sufiksacijom vodi do izrazite defektivnosti sustava jer gotovo jedna trećina ruskih glagola ne zadovoljava te kriterije. Kako se čini, većina aspektno oprečnih glagola u slavenskim jezicima ipak nastaje s pomoću prefiksacije, a njihovo isključivanje može dovesti do toga da sama aspektna opreka, tj. njezina bit postane potpuno rubna pojava (usp. Młynarczyk 2004: 6). U dijelu aspektološke literature (v. npr. Lehmann 1981: 84) izvrsno se primjećuje kako ustrajati na takvome pristupu znači i kvalitativno i kvantitativno dovesti u pitanje aspekt kao gramatičku kategoriju. Kvantitativno jer se na taj način iz aspektne opreke isključuju mnogi, ako ne i svi, prefiksacijom tvoreni perfektivni glagoli, što pak ima kvalitativne posljedice (v. Lehmann 1981: 84). Naime, takvim se isključivanjem zanemaruje nužnost aspektnih opreka koje su prijeko potrebne jer se određene rečenične, tekstne, vremenske i modalne aspektne funkcije mogu izraziti ili perfektivnim ili imperfektivnim aspektom. Drugim riječima, takvim se postupcima ignorira upravo ono zbog čega se aspekt kao gramatička kategorija i razvio (v. Lehmann 1981: 84).

U razdjelu 3.3. na nekoliko je primjera iz hrvatskoga jezika pokazano kako vrsta glagolske tvorbe ne može služiti kao kriterij identičnosti leksičkoga sadržaja. Štoviše, višeznačni osnovni glagol i njegova glagolska izvedenica često se razlikuju i u ukupnome broju svojih značenja. U svezi s tim valja istaknuti kako Cvikić i Jelaska (2007: 193) napominju da perfektivni i imperfektivni član aspektne opreke mogu, neovisno jedan o drugome, proširivati i mijenjati svoja značenja. Tomu treba dodati

kako se u novijim ruskim aspektološkim radovima (v. npr. Zalizniak i dr. 2010: 5) ističe da identičnost leksičkoga značenja ne može služiti kao kriterij za utvrđivanje aspektne parnosti jer ga se ne može operacionalizirati. To se vrlo jasno vidi i u prethodnome razdjelu. Iako se zapravo u svim četirima analiziranim pristupima aspektnim parovima na neki način teži identičnosti leksičkoga značenja obaju članova aspektnoga para, taj se koncept vrlo različito poima, odnosno operacionalizira. A problem možda leži u činjenici da se na aspektne parove jednostavno gleda iz krive perspektive, kako Dickey (2006: 6) primjećuje:

(23) It is not the identity of lexical meaning that is the basis for the determination of aspectual partners, rather the functional determination of aspectual partnership determines the degree of lexical identity present in a given case.[67]

Prema njemu je, dakle, odnos između identičnoga leksičkoga značenja i parnosti obrnut od onoga što se ranije pretpostavljalo: međusobna zamjenjivost osnovnoga glagola i njegove izvedenice u komplementarnim rečeničnim, tekstnim, vremenskim i modalnim aspektnim funkcijama određuje stupanj leksičke identičnosti.

6. Zaključak i smjernice za daljnja istraživanja

U ovome se radu iscrpno prikazuju različiti pogledi na odnos dvaju glagola u tzv. glagolskome paru. Posebna se pozornost pri tome pridaje razotkrivanju varljivosti glagolske tvorbe koja se u jezikoslovnoj literaturi vrlo često dovodi u izravnu vezu s leksičkom identičnošću osnovnoga glagola i njegove izvedenice. Upravo zbog toga u razdjelu 3.3. na nizu primjera zorno se prikazuje kako do pomicanja leksičkoga značenja ne dolazi samo i isključivo u slučaju prefiksacije nego i tijekom sufiksacije i supletivne tvorbe.

Osim toga u radu se nastoji osvijestiti aspektološke probleme koji izrastaju iz višeznačne prirode glagolskih leksema. To se, naravno, ne može promatrati odvojeno od akcionalnih obilježja svakoga pojedinoga značenja nekoga glagola. Kao što se u razdjelu 3.3. vidi, čak i sufiksalne izvedenice mogu imati akcionalna obilježja koja se značajno razlikuju od akcionalnih obilježja njihovih osnovnih glagola. Spomenute spoznaje mogu poslužiti kao dodatni argument da imperfektivni višeznačni glagoli ne mogu tvoriti svoje perfektivne parnjake izborom samo jednoga prefiksa.

[67] 'Aspektni se parovi ne određuju na temelju identičnosti leksičkoga značenja, nego je funkcionalno određenje aspektnoga partnerstva to koje u svakome pojedinome slučaju određuje stupanj leksičke identičnosti' (Dickey 2006: 6).

Upravo zbog toga, a i zbog veze akcionalnosti i aspekta, ovaj se rad zalaže za odvojeno promatranje svakoga pojedinoga značenja, čime bi se dopustilo da jedan glagol sa svakim svojim pojedinim značenjem ulazi u aspektnu opreku s jednim glagolom suprotnoga aspekta (ako su sva značenja potpuno identična), s nekoliko različitih glagola suprotnoga aspekta (posebice u slučaju osnovnih imperfektivnih glagola i njihovih perfektivnih izvedenica) ili ni s jednim glagolom suprotnoga aspekta. Spomenuta se argumentacija temelji na literaturi (v. npr. Grickat 1966–67; Janda 2007a; 2007b; 2008; Raguž 2010; Mende i dr. 2011) koja pokazuje da različita značenja nekoga glagola zaista ne moraju imati iste aspektne parnjake. Štoviše, moguće je da za neka značenja uopće ne postoje parnjaci. U tome slučaju riječ je o *perfectiva* i *imperfectiva tantum* značenjima, odnosno glagolima. Kao što razdjel 4.2. pokazuje, nemogućnost ostvarivanja aspektne opreke javlja se ne samo kod osnovnih, neizvedenih glagola nego i kod prefiksalnih i sufiksalnih izvedenica.

Dopusti li se mogućnost da jedan imperfektivni glagol ima više prefigiranih parnjaka, postavlja se pitanje u kakvom su oni međusobnom odnosu. Za razliku od tradicionalnoga statičnoga poimanja glagolskih parova dio suvremenih aspektologa (npr. Lehmann 1988; Dickey 2006; Janda 2007a; 2007b; 2008) zagovara ideju da bi se povezivanje glagola u parove trebalo shvaćati dinamično jer međusobno dovođenje glagola u vezu ovisi i o tome što se želi reći, dakle govorniku i diskursu te nije strogo unaprijed zadano u strukturalističkome smislu. Dakle, izvorni je govornik taj koji iz mreže glagola odabire onaj koji mu je u danome trenutku potreban kao i njegov perfektivni, odnosno imperfektivni parnjak. Riječ je, dakle, o iznimno važnome zaokretu u teorijskome poimanju aspektnih parova i udaljavanju od ranijih restriktivnih stavova. U novim se aspektološkim strujanjima glagolsku opreku ne svodi samo na ekskluzivne, čiste ili prave aspektne parove izvedene sufiksacijom kao jedinom pravom aspektnom tvorbom. Upravo suprotno, osvještava se važnost izbora ostavljenoga govorniku. Pri tome se priznaje da neki glagoli imaju veću vjerojatnost pojavljivanja u paru (npr. *čitati – pročitati*, *kupiti – kupovati*) što se najbolje vidi kada se izvorne govornike traži da bez konkretnoga konteksta navedu glagolske parove (usp. Janda 2007a).

Na više se mjesta u radu, a posebice u razdjelu 4., pokazuje kako se perfektivizacijom teličnih i ateličnih glagola dobivaju dvije potpuno različite vrste perfektivnih izvedenica, odnosno perfektivnosti (usp. Thelin 1980: 180). Tu se vidi još jedna od manjkavosti tradicionalnoga poimanja aspektnoga para, koji zbog svoje uskoće i usmjerenosti na teličnost ne uspijeva uzeti u obzir različite vrste perfektivnih glagola niti priznaje da većina glagola postoji u većim gnijezdima isprepletenima aspektnim vezama (v. Janda 2007a: 607, 609). Kao što je na građi iz hrvatskoga jezika u razdjelu 5. pokazano, konačni broj aspektnih parova značajno se razlikuje te

varira od relativno malenog do vrlo velikoga, ovisno o odabranome pristupu glagolskim parovima. U okviru strogoga morfološkoga pristupa, čija popularnost ne jenjava u kroatistici, tek polovina analiziranih glagola ostvaruje aspektnu opreku. Za razliku od toga u drugim pristupima aspektnu opreku ostvaruje puno veći broj analiziranih glagola, čak do 80 % i više glagola. Upravo potonji pristupi ni kvantitativno ni kvalitativno ne dovode u pitanje aspekt kao gramatičku kategoriju jer prihvaćaju različite vrste aspektne opreke koja je nužna da bi se izrazile komplementarne rečenične, tekstne, vremenske i modalne aspektne funkcije koje su bile presudne u razvoju aspekta kao gramatičke kategorije (usp. Lehmann 1981: 84). Proučavanje aspektnih parova s obzirom na spomenute funkcije složena je tema koja svakako zaslužuje pozornost daljnjih aspektoloških istraživanja.

Literatura

Agrell, Sigurd. 1908. *Aspektänderung und Aktionsartbildung beim polnischen Zeitworte: ein Beitrag zum Studium der indogermanischen Präverbia und ihrer Bedeutungsfunktionen*. Lund: Håkan Ohlssons Buchdruckerei.

Anstatt, Tanja. 2003. *Aspekt, Argumente und Verbklassen im Russischen*. Habilitationsschrift. Tübingen: Universität Tübingen.

Avilova, Natal'ja Sergeevna. 1976. *Vid glagola i semantika glagol'nogo slova.* Moskva: Izdatel'stvo Nauka.

Babić, Stjepan. 1978. Imperfectivization and the types of prefix-derivation. U Filipović, Rudolf (ur.), *Contrastive analysis of English and Serbo-Croatian*. Volume two, 71–100. Zagreb: Institute of Linguistics. Faculty of Philosophy, University of Zagreb.

Babić, Stjepan. 2002. *Tvorba riječi u hrvatskome književnome jeziku*. Zagreb: HAZU.

Babić, Stjepan; Brozović, Dalibor; Moguš, Milan; Pavešić, Slavko; Škarić, Ivo; Težak, Stjepko. 1991. *Povijesni pregled*, *glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika*. 1. izd. Zagreb: HAZU.

Barić, Eugenija; Lončarić, Mijo; Malić, Dragica; Pavešić, Slavko; Peti, Mirko; Zečević, Vesna; Znika, Marija. 1997. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.

Beane, Faith W. 1988. Derived prefixed imperfectives in modern Bulgarian. *Revue des études slaves* 60(2). 361–367.

Berger, Tilman. 2011. Perfektivierung durch Präfix im Tschechischen, vermeintliche und tatsächliche Besonderheiten. *Wiener Slawistischer Almanach* 67. 33–52.

Binnick, Robert I. 1991. *Time and the verb*. New York: Oxford University Press.

Birtić, Matea; Blagus Bartolec, Goranka; Hudeček, Lana; Jojić, Ljiljana; Kovačević, Barbara; Lewis, Kristian; Matas Ivanković, Ivana; Mihaljević, Milica; Miloš, Irena; Ramadanović, Ermina; Vidović, Domagoj. 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb:

Školska knjiga.

Bondarko, Aleksandr Vladimirovič; Bulanin, Lev L'vovič. 1967. *Russkij glagol: posobie dlja studentov i učiteljej*. Leningrad: Izdatel'stvo Prosveščenie.

Brabec, Ivan; Hraste, Mate; Živković, Sreten. 1952. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Breu, Walter. 1980. *Semantische Untersuchungen zum Verbalaspekt im Russischen*. München: Verlag Otto Sagner.

Breu, Walter. 1985. Handlungsgrenzen als Grundlage der Verbklassifikation. U Lehfeldt, W. (ur.), *Slavistische Linguistik 1984*, 9–34. München: Verlag Otto Sagner.

Breu, Walter. 1994. Interactions between lexical, temporal and aspectual meanings. *Studies in Language* 18(1). 23–44. http://dx.doi.org/10.1075/sl.18.1.03bre

Brüggemann, Natalia. 2010. *Aktionale Dauer. Untersuchung zum lexikalischen Dauerpotenzial russischer Verben*. München: Verlag Otto Sagner. http://dx.doi.org/10.3726/b12033

Cvikić, Lidija; Jelaska, Zrinka. 2007. Složenost ovladavanja glagolskim vidom u inojezičnome hrvatskome. *Lahor* 4. 190–216.

Čertkova, Marina Jurevna. 1996. *Grammatičeskaja kategorija vida v sovremennom russkom jazyke*. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta.

Čilaš Mikulić, Marica. 2012. *Glagolski vid u hrvatskom kao drugom i stranom jeziku*. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet. Zagreb.

Dickey, Stephen. M. 2000. *Parameters of Slavic aspect: A cognitive approach*. Stanford: CSLI.

Dickey, Stephen. M. 2006. Aspectual pairs, goal orientation and PO-delimitatives in Russian. *GLOSOS. The Slavic and East European Language Resource Center* 7. 1–37.

Dickey, Stephen. M. 2012. Orphan prefixes and the grammaticalization of aspect in South Slavic. *Jezikoslovlje* 13(1). 71–105.

Filin, Fedot Petrovič (ur.). 1979. *Russkij jazyk: ėnciklopedija*. Moskva: Izdatel'stvo Sovetskaja ėnciklopedija.

Filip, Hana. 1994. Aspect and the semantics of noun phrases. U Vet, Co; Vetters, Carl (ur.), *Tense and aspect in discourse*. *Trends in Linguistics. Studies and Monographs* 75, 227–255. Berlin: Mouton de Gruyter. https://doi.org/10.1515/9783110902617

Filip, Hana. 1999. *Aspect, eventuality types and nominal reference*. New York: Garland.

Filipović, Rudolf (ur.). 1978. *Contrastive analysis of English and Serbo-Croatian*. Volume two. Zagreb: Institute of Linguistics. Faculty of Philosophy, University of Zagreb.

Forsyth, James. 1970. *A grammar of aspect: usage and meaning in the Russian verb. Studies in the modern Russian language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gagarina, Natalia. 2004. Does the acquisition of aspect have anything to do with aspectual pairs? *ZAS Papers in Linguistics* 33. 39–61.

Gagarina, Natalia. 2008. Gestufte nature of aspectual pairs. U Brehmer, Bernhard; Bente Fischer, Katrin; Krumbholz, Gertje (ur.), *Aspekte, Kategorien und Kontakte slavischer Sprachen*. *Festschrift für Volkmar Lehmann zum 65. Geburtstag*, 161–172. Hamburg: Kovač.

Gehrke, Berit. 2002. *Aspectual affixes in Russian and Czech*. MA Thesis. Berlin: Institut für Slavistik, Humboldt Universität.

Gorbova, Elena Viktorovna. 2011. Vidovaja parnost' russkogo glagola: problemy i rešenija. *Voprosy jazykoznanija* 4. 20–45.

Grickat, Irena. 1966–67. Prefiksacija kao sredstvo gramatičke (čiste) perfektivizacije (načelna razmatranja i savremena srpskohrvatska građa). *Južnoslavenski filolog* 27(1–2). 195–221.

Holden, Kyril T. 1990. The functional evolution of aspect in Russian. U Thelin, Nils B. (ur.), *Verbal aspect in discourse*, 131–158. Amsterdam: John Benjamins. http://dx.doi.org/10.1075/pbns.5.06hol

Isačenko, Aleksandr Vasiljevič. 1968. *Die russische Sprache der Gegenwart. Formenlehre.* Halle (Saale): Niemeyer.

Janda, Laura Alexis. 2004. A metaphor in search of a source domain: The categories of Slavic aspect. *Cognitive Linguistics* 15(4). 471–527. http://dx.doi.org/10.1515/cogl.2004.15.4.471

Janda, Laura Alexis. 2007b. What makes Russian bi-aspectual verbs special. U Divjak, Dagmar; Kochanska, Agata (ur.), *Cognitive paths into the Slavic domain*, 83–109. Berlin: Mouton de Gruyter.

Janda, Laura Alexis. 2008. Semantic motivations for aspectual clusters of Russian verbs. U Bethin, Christina Y. (ur.), *American contributions to the 14th International Congress of Slavists*, 181–196. Bloomington: Slavica Publishers.

Janda, Laura Alexis. 2011. Completability and Russian aspect. U Grygiel, Marcin; Janda, Laura Alexis (ur.), *Slavic linguistics in a cognitive framework*, 13–35. Vienna: Peter Lang.

Janda, Laura Alexis; Endresen, Anna; Kuznetsova, Julia; Lyashevskaya, Olga; Makarova, Anastasia; Nesset, Tore; Sokolova, Svetlana. 2013. *Why Russian aspectual prefixes aren't empty: Prefixes as verb classifiers*. Bloomington: Slavica Publishers.

Janda, Laura Alexis; Lyashevskaya, Olga. 2011. Aspectual pairs in the Russian National Corpus. *Scando-Slavica* 57(2). 201–215. http://dx.doi.org/10.1080/00806765.2011.631780

Jojić, Ljiljana; Nakić, Anuška; Vajs Vinja, Nada; Zečević, Vesna (ur.). 2015. *Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Komárek, Miroslav. 1984. Prefixace a slovesný vid (k prefiksům prostě vidovým a subsumpci). *Slovo a slovesnost* 45(4). 257–266.

Kopečný, František. 1962. *Slovesný vid v češtině*. Praha: Nakladatelství Československé

akademie věd.

Kravar, Miroslav. 1980a. *Pitanja glagolskoga vida u latinskom jeziku*. Skopje: Društvo za antički studii na SRM.

Kravar, Miroslav. 1980b. Neke suvremene dileme oko glagolskoga vida (na građi hrvatskosrpskoga jezika). U Radić, Radoje (ur.), *Jugoslavenski seminar za strane slaviste* 31, 5–17. Beograd: Štampa Minerva.

Lehmann, Volkmar. 1981. Aspektpartner und aspektuelle Verbgruppen im Russischen. U Hill, Peter Manners; Lehmann, Volkmar (ur.), *Slavistische Linguistik 1980*, 74–94. München: Verlag Otto Sagner.

Lehmann, Volkmar. 1984. Affigierung und Verbbedeutung. Ein Beitrag zur aspektuellen Klassifizierung russicher Verben. U Rehder, Peter (ur.), *Slavistische Linguistik 1983*, 61–87. München: Verlag Otto Sagner.

Lehmann, Volkmar. 1988. Der russische Aspekt und die lexikalische Bedeutung des Verbs. *Zeitschrift für slavische Philologie* 48, 171–181.

Lehmann, Volkmar. 1993. Die russischen Aspekte als gestufte Kategorien: Ein Beispiel für die Bedeutung der kognitiven Linguistik in der slavistischen Sprachwissenschaft. *Die Welt der Slaven* 38(2). 265–297.

Lehmann, Volkmar. 1998. Eine Kritik der progressiven Funktion als Kriterium aspektueller Verbkategorisierung. *Die Welt der Slaven* 43. 295–306.

Lehmann, Volkmar. 1999. Aspekt. U Jachnow, Helmut; Dönninghaus, Sabine (ur.), *Handbuch der sprachwissenschaftlichen Russistik und ihrer Grenzdisziplinen*, 214–242. Wiesbaden: Harrassowitz.

Lehmann, Volkmar. 2001. Lexiko-grammatische und grammatische Kategorien. U Lehmann, Volkmar; Scharnberg, Jessica (ur.), *Slavistische Linguistik 2000*, 105–121. München: Verlag Otto Sagner.

Lehmann, Volkmar. 2009a. *Formal-funktionale Theorie des russischen Aspekts*. Dostupno na:https://docs.google.com/document/d/1yoJRTeEd2rrP5nQHMTdHPitzEhD8rbe20oeafSJxsKM/edit?pli=1# Posljednji pristup 2.03.2020.

Lehmann, Volkmar. 2009b. Aspekt und Tempus. U Kempgen, Sebastian; Kosta, Peter; Berger, Tilman; Gutschmidt, Karl (ur.), *Die Slavische Sprachen – Slavic languages. Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft*. Vol. 1. Berlin: Mouton de Gruyter. 526–556. doi: 10.1515/9783110214475

Lehmann, Volkmar; Rauchenecker, Eva. 1995. Temporale Implikationen nichttemporaler Kategorien. U Jachnow, Helmut; Wingender, Monika; Tafel, Karin (ur.), *Temporalität und Tempus. Studien zu allgemeinen und slavistischen Fragen*, 199–223. Wiesbaden: Harrassowitz.

Ljubešić, Nikola; Klubička, Filip. 2014. {bs,hr,sr}WaC — Web corpora of Bosnian, Croatian and Serbian. U Bildhauer, Felix; Schäfer, Roland (ur.), *Proceedings of the 9th Web as Corpus Workshop (WaC-9)*, 29–35. Gothenburg. Sweden. doi: 10.3115/v1/W14-0405

Manova, Stela. 2007. On derivation-inflection character of Bulgarian aspect. *Welt der Slaven* 52. 21–46.

Marković, Ivan. 2012. *Uvod u jezičnu morfologiju*. Zagreb: Disput.

Maslov, Jurij Sergejevič. 1948. Vid i leksičeskoe značenie glagola v sovremennom russkom literaturnom jazyke. *Izvestija Akademii nauk SSSR. Otdelenie literatury i jazyka* 7(4). 303–316.

Maslov, Jurij Sergejevič. 1956. *Očerk bolgarskoj grammatiki*. Moskva: Izdatel'stvo literaturi na inostrannyh jazykah.

Maslov, Jurij Sergejevič. 1963. *Morfologija glagol'nogo vida v sovremennom bolgarskom literaturnom jazyke*. Moskva: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.

Matasović, Ranko; Jojić, Ljiljana (ur.). 2002. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.

Matasović, Ranko. 2016. Aspect and Aktionsart in Slavic, inflection and derivation in Role and Reference Grammar. U Kailuweit, Rolf; Künkel, Lisann; Staudinger, Eva (ur.), *Applying and expanding Role and Reference Grammar*, 55–69. Freiburg: Freiburg University Press. doi: 10.6094/UNIFR/17364

Mehlig, Hans Robert. 1981. Satzsemantik und Aspektsemantik im Russischen (Zur Verbalklassifikation von Zeno Vendler). U Hill, Peter Manners (ur.), *Slavistische Linguistik 1980*, 95–151. München: Verlag Otto Sagner.

Mende, Julija; Born-Rauheneker, Eva; Brjugeman, Natal'ja; Dipong, Horst; Kukla, Julija; Leman, Vol'kmar. 2011. *Vid i akcional'nost' russkogo glagola: Opyt slovarja*. München: Verlag Otto Sagner.

Młynarczyk, Anna Katarzyna. 2004. *Aspectual pairing in Polish*. Doctoral Thesis. Utrecht: LOT.

Nemčenko, Vasilij Nikolaevič. 2011. *Grammatičeskaja terminologija: Slovar'-Spravočnik*. Moskva: Flinta, Nauka.

Novak-Milić, Jasna. 2008. *Kategorija aspekta dvočlanih švedskih glagola u odnosu prema vidu hrvatskih glagola*. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet: Zagreb.

Novak-Milić, Jasna. 2010. Što je što u aspektologiji. *Lahor* 10. 125–143.

Opačić, Nives. 1978. Verbal aspect in the contemporary Serbo-Croatian literary language. U Filipović, Rudolf (ur.), *Contrastive analysis of English and Serbo-Croatian*. Volume two, 162–168. Zagreb: Institute of Linguistics. Faculty of Philosophy, University of Zagreb.

Opačić, Nives; Weber, Ralph E.; Cochrane, Nancy. 1978. Dictionary of Serbo-Croatian verbal aspect pairs. U Filipović, Rudolf (ur.), *Contrastive analysis of English and Serbo-Croatian*. Volume two, 189–273. Zagreb: Institute of Linguistics. Faculty of Philosophy, University of Zagreb.

Piperski, Alexander. 2018. The grammatical profiles of Russian biaspectual verbs. U Kopotev, Mikhail; Lyashevskaya, Olga; Mustajoki, Arto (ur.), *Quantitative Approaches to*

the Russian Language, 115–136. Routledge: London. http://dx.doi.org/10.4324/9781315105048-6

Plungjan, Vladimir Aleksandrovič. 2016. *Opća morfologija i gramatička semantika. Uvod u problematiku*. Zagreb: Srednja Europa.

Polančec, Jurica. 2015. Što nam aktionsart glagola može reći o njegovu vidu. U Cergol Kovačević, Kristina; Udier, Sanda Lucija (ur.), *Višejezičnost kao predmet multidisciplinarnih istraživanja*, 75–88. Zagreb: Srednja Europa.

Polančec, Jurica. 2018. Osamostaljeni izvedeni nesvršeni glagoli u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika* 85. 113–138. https://doi.org/10.22210/suvlin.2018.085.06

Poldauf, Ivan. 1942. Mechanismus slovesných vidů v nové češtině. *Český časopis filologický* 1. 1–9.

Poldauf, Ivan. 1954. Spojování s předponami při tvoření dokonavých sloves v češtině. *Slovo a slovesnost* 15(2). 49–65.

Raguž, Dragutin. 2010. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: vlastito izdanje.

Ridjanović, Midhat. 2012. *Bosnian for foreigners with a comprehensive grammar*. Sarajevo: Rabic Publishing.

Ružić, Rajko Hariton. 1943. *The aspects of the verb in Serbo-Croatian*. University of California publications in modern philology 25.

van Schooneveld, Cornelis H. 1958. The so-called 'préverbe vides' and neutralization. U van Schooneveld, Cornelis H. (ur.), *Dutch contributions to the Fourth International Congress of Slavists*, 159–161. The Hague: Mouton.

Silić, Josip. 1978. An approach to the study of aspectuality in the Croatian literary language. U Filipović, Rudlof (ur.), *Contrastive analysis of English and Serbo-Croatian.* Volume two, 42–70. Zagreb: Institute of Linguistics. Faculty of Philosophy, University of Zagreb.

Silić, Josip; Pranjković, Ivo. 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Skibicki, Monika. 2007. *Polnische Grammatik*. Hamburg: Helmut Buske Verlag.

Šahmatov, Aleksej Aleksandrovič. 1941. *Očerk sovremennogo russkogo literaturnogo jazyka*. 4. izd. Gosudarstvennoe učebno-pedagogičeskoe izdatel'stvo narkomprosa RSFSR. Moskva.

Šarić, Ljiljana. 2011. Prefiksi kao sredstvo perfektivizacije: semantički prazne jedinice? *Fluminensia* 23(2). 7–20.

Šarić, Ljiljana; Mikolić, Petra. 2015. A semantic analysis of the verbal prefiks o(b)- in Croatian. *Croatica et Slavica Iadertina* 11(2). 249–283.

Švedova, Natal'ja Jul'evna; Arutjunova, Nina Davidovna; Bondarko, Aleksandr Vladimirovič; Ivanov, Vjačeslav Vsevolodovič; Lopatin, Vladimir Vladimirovič; Uluhanov, Igor' Stepanovič; Filin, Fedot Petrovič. 1980. *Russkaja grammatika 1: fonetika, fonologija, udarenie, intonacija, slovoobrazovanie, morfologija*. Moskva: Izdatel'stvo Nauka.

Tatevosov, Sergej Georgievič. 2016. *Glagol'nye klassy i tipologija akcional'nosti*. Moskva: Jazyki Slavjanskoj Kul'tury.

Thelin, Nils B. 1980. Die aktionale Semantik der Verbalpräfigierung im Russichen und Bulgarischen im Lichte einer komponentialen Aspekttheorie. Zur Revision des Begriffes Aktionsarten. *Scando-Slavica* 26. 175–190.

Tihonov, Aleksandr Nikolaevič. 2002. *Sovremennyj russkij jazyk. Morfemika. Slovoobrazovanie. Morfologija.* Moskva: Citadel'-trejd.

Vendler, Zeno. 1957. Verbs and times. *The Philosophical Review* 66. 143–160.

Vey, Marc. 1952. Les préverbes 'vides' en tchèque moderne. *Revue des études slaves* 29(1–4). 82–107.

Vinogradov, Viktor Vladimirovič. 1938. *Sovremennyj russkij jazyk. Grammatičeskoe učenie o slove*. 2. izd. Moskva: Gosudarstvennoe učebno-pedagogičeskoe izdatel'stvo Narkomprosa RSFSR.

Vinogradov, Viktor Vladimirovič. 1947. *Russkij jazyk. Grammatičeskoe učenie o slove*. Moskva: Gosudarstvennoe učebno-pedagogičeskoe izdatel'stvo Ministerstva prosveščenija RSFSR.

Zaliznjak, Anna Andreevna; Mikaėljan, Irina L'vovna; Šmelëv, Aleksej Dmitrievič. 2010. Vidovaja korreljativnost' v russkom jazyke: v zaščitu vidovoj pary. *Voprosy jazyknanija* 1. 3–23.

Žic Fuchs, Milena 2009. *Kognitivna lingvistika i jezične strukture: engleski present perfect*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Dodatak

Tablica 1. Aspektni parnjaci 100 najčešćih hrvatskih glagola prema različitim pristupima

RANG	GLAGOL	APEKT	MORFOLOŠKI	DIDAKTIČKI	ILA	FFT
55	baviti se	IPFV	0	?	0	0
49	čekati	IPFV	0	dočekati	pričekati, počekati	pričekati, počekati, dočekati
13	činiti se	IPFV	0	učiniti se	učiniti se	učiniti se
77	čitati	IPFV	0	pročitati	pročitati	pročitati
10	dati	PFV	davati	davati	davati	davati
53	djelovati	IPFV	0	?	0	0
8	dobiti	PFV	dobivati	dobivati	dobivati	dobivati
7	doći	PFV	dolaziti	dolaziti	dolaziti	dolaziti
69	dodati	PFV	dodavati	dodavati	dodavati	dodavati
40	dogoditi se	PFV	događati se	događati se	događati se	događati se
45	donijeti	PFV	donositi	donositi	donositi	donositi
88	dovesti	PFV	dovoditi	?	dovoditi	dovoditi
59	držati	IPFV	0	?	pridržati	pridržati
32	gledati	IPFV	0	pogledati	pogledati	pogledati
12	ići	IPFV	0	?	0	poći, proći
31	igrati	IPFV	0	?	0	zaigrati, odigrati
1	imati	IPFV	0	?	0	0
60	istaknuti	PFV	0	?	isticati	isticati
48	izgledati	IPFV	0	?	0	0
75	izgubiti	PFV	0	gubiti	gubiti	gubiti
72	iznositi	IPFV	iznijeti	?	iznijeti	iznijeti
6	kazati	PFV	govoriti	?	govoriti	govoriti
14	koristiti	IPFV	0	?	0	0
41	krenuti	PFV	0	kretati	kretati	kretati
78	kupiti	PFV	kupovati	kupovati	kupovati	kupovati
9	misliti	IPFV	0	pomisliti	0	0
51	moliti	IPFV	0	zamoliti	zamoliti	zamoliti
54	nadati se	IPFV	0	?	ponadati se	ponadati se
18	nalaziti	IPFV	naći	naći	naći	naći
26	napraviti	PFV	0	?	praviti	praviti
57	nastaviti	PFV	nastavljati	nastavljati	nastavljati	nastavljati
46	nositi	IPFV	0	donijeti	0	ponijeti, pronijeti, donijeti
66	nuditi	IPFV	0	?	ponuditi	ponuditi
92	obavljati	IPFV	obaviti	?	obaviti	obaviti
61	objaviti	PFV	objavljivati	?	objavljivati	objavljivati

RANG	GLAGOL	APEKT	MORFOLOŠKI	DIDAKTIČKI	ILA	FFT
27	očekivati	IPFV	0	?	0	0
90	odgovarati	IPFV	odgovoriti	odgovoriti	odgovoriti	odgovoriti
33	odlučiti	PFV	odlučivati	odlučivati	odlučivati	odlučivati
87	odnositi se	IPFV	0	?	0	0
30	održati	PFV	održavati	održavati	održavati	održavati
99	omogućiti	PFV	omogućavati	?	omogućavati	omogućavati
84	osigurati	PFV	osiguravati	?	osiguravati	osiguravati
56	osjećati	IPFV	osjetiti	osjetiti	osjetiti	osjetiti
63	ostati	PFV	ostajati	ostajati	ostajati	ostajati
85	ostaviti	PFV	ostavljati	ostavljati	ostavljati	ostavljati
67	ostvariti	PFV	ostvarivati	?	ostvarivati	ostvarivati
58	osvojiti	PFV	osvajati	?	osvajati	osvajati
42	otići	PFV	odlaziti	?	odlaziti	odlaziti
70	otvoriti	PFV	otvarati	otvarati	otvarati	otvarati
82	pasti	PFV	padati	padati	padati	padati
20	pisati	IPFV	0	napisati	napisati	napisati
39	pitati	IPFV	0	?	upitati, zapitati	upitati, zapitati
16	početi	PFV	počinjati	počinjati	počinjati	počinjati
19	pokazati	PFV	pokazivati	pokazivati	pokazivati	pokazivati
81	pokušati	PFV	pokušavati	pokušavati	pokušavati	pokušavati
35	pomoći	PFV	pomagati	pomagati	pomagati	pomagati
100	poslati	PFV	0	slati	slati	slati
15	postati	PFV	postajati	postajati	postajati	postajati
97	postići	PFV	postizati	?	postizati	postizati
11	postojati	IPFV	0	?	0	0
89	pozivati	IPFV	pozvati	?	pozvati	pozvati
50	pratiti	IPFV	0	?	ispratiti	ispratiti, otpratiti
38	predstavljati	IPFV	predstaviti	predstaviti	predstaviti	predstaviti
95	pričati	IPFV	0	ispričati	ispričati	ispričati
96	prihvatiti	PFV	prihvaćati	?	prihvaćati	prihvaćati
44	proći	PFV	prolaziti	prolaziti	prolaziti	prolaziti
94	promijeniti	PFV	0	?	mijenjati	mijenjati
64	pronaći	PFV	pronalaziti	?	pronalaziti	pronalaziti
52	provoditi	IPFV	provesti	provesti	provesti	provesti
4	raditi	IPFV	0	?	poraditi	poraditi
3	reći	PFV	govoriti	?	govoriti	govoriti
71	shvatiti	PFV	shvaćati	?	shvaćati	shvaćati
91	slijediti	IPFV	0	?	0	0
23	smatrati	IPFV	0	?	0	0
47	stajati	IPFV	0	?	postajati	postajati
74	staviti	PFV	stavljati	stavljati	stavljati	stavljati
73	stići	PFV	stizati	stizati	stizati	stizati

RANG	GLAGOL	APEKT	MORFOLOŠKI	DIDAKTIČKI	ILA	FFT
28	sudjelovati	IPFV	0	?	0	0
93	ticati	IPFV	0	?	taknuti	taknuti
62	trajati	IPFV	0	?	potrajati	potrajati
24	tražiti	IPFV	0	potražiti	potražiti	potražiti
76	tvrditi	IPFV	0	?	0	0
80	ući	PFV	ulaziti	ulaziti	ulaziti	ulaziti
36	učiniti	PFV	0	činiti	činiti	činiti
83	upoznati	PFV	upoznavati	?	upoznavati	upoznavati
37	uspjeti	PFV	uspijevati	uspijevati	uspijevati	uspijevati
98	utjecati	IPFV	0	?	0	0
65	uzeti	PFV	uzimati	uzimati	uzimati	uzimati
86	uživati	IPFV	0	?	0	0
29	vjerovati	IPFV	0	povjerovati	povjerovati	povjerovati
25	voditi	IPFV	0	?	0	povesti, odvesti
21	voljeti	IPFV	0	zavoljeti	zavoljeti	zavoljeti
34	vratiti	PFV	vraćati	vraćati	vraćati	vraćati
68	započeti	PFV	započinjati	?	započinjati	započinjati
43	završiti	PFV	završavati	završavati	završavati	završavati
5	željeti	IPFV	0	poželjeti	poželjeti, zaželjeti	poželjeti, zaželjeti
17	živjeti	IPFV	0	doživjeti	poživjeti	poživjeti, proživjeti, doživjeti
22	značiti	IPFV	0	?	0	0
2	znati	IPFV	0	?	0	0
79	zvati	IPFV	0	?	dozvati	dozvati

Rang – rang čestotnosti glagola prema podatcima u *hrWaC*-u; IPFV – imperfektivni aspekt; PFV – perfektivni aspekt; morfološki – strogi morfološki pristup aspektnim parovima; didaktički – didaktički pristup aspektnim parovima; ILA – Breuov pristup aspektnim parovima u okviru teorije o interakciji leksika i aspekta; FFT – Lehmannov pristup aspektnim parovima u okviru formalno-funkcionalne teorije glagolskoga aspekta; 0 – aspektni parnjak ne postoji; ? – nije potpuno jasno postoji li ili ne aspektni parnjak

JEZIKOSLOVLJE
21.2 (2020): 103-147

Adresa autorice:
Alpen-Adria Universität, Institut für Slawistik
Universitätsstraße 65-67,
9020 Klagenfurt am Wörthersee, Österreich
Zrinka.Kolakovic@aau.at

ASPECTUAL PAIR

Even aspectologists themselves (e.g. Janda 2007a; 2007b; 2008; Zaliznjak et al. 2010; Gorbova 2011) admit that the term "aspectual pair" is rather notoriously controversial. In the Croatian tradition, its controversiality can perhaps be best observed in the very description of aspectual pairs. On the one hand, the basic criterion for the formation of aspectual pairs is that the verbs in opposition should have identical meanings. On the other hand, the verification process of this lexical identity focuses wholly on the form of the derivative, i.e. its word-formation pattern, and not its lexical content. According to this way of thinking derivatives formed by suffixation (with semelfactive *-nu-* suffixed derivatives as the exceptions) are considered to be lexically identical with their base verbs. In contrast, it is claimed that prefixation always introduces shifts in lexical meaning, and therefore prefixed derivatives are not considered to be true aspectual pairs of their imperfective base verbs (cf. Silić 1978: 46–49). Following the views of some German aspectologists who predominantly deal with Russian, this paper seeks to show that morphology, i.e. word-formation patterns, cannot be used as the only criterion in the process of verifying semantic equivalence of a (I)PFV derivative and its base verb (cf. Maslov 1948: 305). Accordingly, it considers other criteria, such as the actional properties of verbs (lexical aspect), and complementary sentential and textual aspectual functions (cf. Lehmann 2009a). An additional objective of this paper it to raise awareness that verbs have different actional properties (lexical aspect) and consequently cannot form the same types of opposition (cf. Breu 1980; 1985; 1994; Janda 2007a; 2007b; 2008; Lehmann 1981; 1984; 1988; 2009a). Finally, it attempts to establish all the negative consequences of the morphological approach to aspectual pairs, which still prevails in Croatian linguistics, for aspect as a grammatical category.

Key words: verbal aspect; aspectual pair; derivation; lexical meaning; actionality.